

Rechtbank 's-Gravenhage
Rolnummer: 2009/0579
Datum: 13 mei 2009

**INCIDENTELE CONCLUSIE HOUDENDE EXCEPTIE VAN
ONBEVOEGDHEID, TEVENS VOORWAARDELIJKE CONCLUSIE VAN
ANTWOORD IN DE HOOFDZAAK**

i n z a k e:

1. de rechtspersoon naar het recht van het Verenigd Koninkrijk
ROYAL DUTCH SHELL PLC

met "registered address" te Londen,
kantoorhoudende te 's-Gravenhage

2. de rechtspersoon naar het recht van de Federale Republiek Nigeria
**THE SHELL PETROLEUM DEVELOPMENT COMPANY OF NIGERIA
LTD.**

gevestigd te Port Harcourt, Rivers State, Federale Republiek Nigeria
gedaagden
advocaat: Mr J. de Bie Leuveling Tjeenk

t e g e n:

1. **FIDELIS AYORO OGURU**

wonende te Oruma, Bayelsa State, Federale Republiek Nigeria

2. **ALALI EFANGA**

wonende te Oruma, Bayelsa State, Federale Republiek Nigeria

3. de vereniging met rechtspersoonlijkheid

VERENIGING MILIEUDEFENSIE

gevestigd te Amsterdam

eisers

Behandelende advocaten: Mrs L. Zegveld en M.J.G. Uiterwaal
Procesadvocaat: Mr W.P. den Hertog

INHOUDSOPGAVE

I.	Inleiding en inroepen exceptie van onbevoegdheid	3
II.	Samenvatting van het geschil.....	3
III.	Feiten	6
III.1	Partijen	6
III.2	De olie lekkage	8
III.3	De relevante acties van SPDC rondom de litigieuze olie lekkage.....	11
III.4	De oorzaak van de olie lekkage: sabotage	24
III.5	De betrokkenheid van RDS	32
IV.	Shell's positie	33
IV.1	Nederlandse rechter heeft geen rechtsmacht t.a.v. SPDC	33
IV.2	Nigeriaans recht is van toepassing	36
IV.3	Milieudefensie is niet-ontvankelijk in haar vorderingen.....	38
IV.4	Oguru en Efanga moeten hun vorderingsgerechtigdheid bewijzen.....	42
IV.5	Geen aansprakelijkheid van SPDC.....	44
IV.6	Geen aansprakelijkheid van RDS	48
IV.7	Eisers' beroep op mensenrechtelijke principes.....	58
IV.8	De verschillende onderdelen van het petitum zijn niet toewijsbaar.....	58
IV.9	Stelplicht en bewijslastverdeling	60
V.	Bewijsaandraagplicht en bewijsaanbod	61
VI.	Conclusie.....	62

I. INLEIDING EN INROEPEN EXCEPTIE VAN ONBEVOEGDHEID

Gedaagden ("Shell") concluderen als volgt.¹

1. Shell betwist al hetgeen de eisers ("**Oguru c.s.**") bij de inleidende dagvaarding van 7 november 2008 (de "**Dagvaarding**" of "**Dv**") hebben gesteld, behoudens voor zover Shell in deze conclusie de juistheid van enige stelling van Oguru c.s. uitdrukkelijk erkent.
2. Gedaagde sub 2, The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd. ("**SPDC**"), een rechtspersoon opgericht naar het recht van Nigeria, is gevestigd in Port Harcourt, Rivers State, Federale Republiek Nigeria ("**Nigeria**"). Gelet hierop komt de Nederlandse rechter geen rechtsmacht toe ten aanzien van SPDC op basis van art. 2 Rv. Anders dan Oguru c.s. stellen,² is de Nederlandse rechter evenmin bevoegd kennis te nemen van de vorderingen tegen SPDC op basis van art. 7 Rv. SPDC doet in deze conclusie vóór alle weren een beroep op onbevoegdheid van de Nederlandse rechter. De gronden voor het beroep op de exceptie van onbevoegdheid worden hieronder in § IV.1 nader toegelicht.
3. Shell verzoekt de Rechtbank, zoals te doen gebruikelijk is, eerst een afzonderlijke beslissing te geven op het beroep van SPDC op de exceptie van onbevoegdheid.
4. Indien de Rechtbank aanleiding ziet om niet eerst een afzonderlijke beslissing te geven op de exceptie van onbevoegdheid, dient deze conclusie tevens als conclusie van antwoord in de hoofdzaak te worden aangemerkt. Om deze reden is in de kop van deze conclusie vermeld dat het een "voorwaardelijke" conclusie van antwoord is.

II. SAMENVATTING VAN HET GESCHIL

5. Dit geschil gaat over de olie lekkage van 26 juni 2005 nabij Oruma, Bayelsa State, Nigeria. SPDC heeft het door sabotage veroorzaakte lek eerst op 7 juli 2005 kunnen dichten door toedoen van de Oruma gemeenschap. In totaal is een hoeveelheid van naar schatting 400 vaten ruwe olie gelekt. Van de weggelekte olie is het grootste

---

¹ Waar in dit processtuk wordt gesproken van "Shell" is daarmee zowel SPDC als RDS bedoeld. Passages zoals "Shell merkt op", "Shell betwist" of "Shell biedt aan te bewijzen", betekenen dus dat zowel SPDC als RDS stellen, betwisten c.q. bewijs aanbieden. Zoals elders in dit stuk nog zal worden opgemerkt had RDS ten tijde van de gebeurtenissen die in deze zaak aan de orde zijn, geen kennis van die gebeurtenissen. Mede om die reden merkt RDS op dat het zich, voor zover het gaat om stellingen die zien op feiten die zich in Nigeria hebben voorgedaan, baseert op de informatie die haar, in het kader van de voorbereiding van dit processtuk, door SPDC is verstrekt.

² Zie Dv, § 18.

deel, 350 vaten, verzameld en verwijderd. Vervolgens is het getroffen gebied verder schoongemaakt en hersteld. Na voltooiing van deze werkzaamheden in april 2006 hebben de bevoegde overheidsinstanties met een zogenoemd *Clean-up and Remediation Certification Format* (het "**Clean-up and Remediation Certification Format**"; productie A.6 van Oguru c.s.) bevestigd dat het getroffen gebied naar behoren is schoongemaakt en hersteld.

6. Alhoewel SPDC en gedaagde sub 1, Royal Dutch Shell plc ("**RDS**"), het op zichzelf uiteraard betreuren dat deze olie lekkage heeft plaats gevonden, zijn zij om de redenen die hierna nader uiteen worden gezet, niet aansprakelijk voor deze lekkage, noch voor de gevolgen ervan. De lekkage is veroorzaakt door sabotage, de oliestroom is gestopt en het opruimen en herstellen van de gevolgen van de lekkage is naar behoren geschied. RDS en SPDC hebben dan ook bij hun respectieve brieven aan de raadvrouw van Oguru c.s. van 20 juni 2008 (producties A.2 en A.3 van Oguru c.s.) aansprakelijkheid van de hand gewezen.
7. Oguru c.s. hebben vervolgens aanleiding gezien om de zaak voor de Nederlandse rechter aanhangig te maken. Zij stellen dat het litigieuze lek is ontstaan door corrosie. Het was in hun visie een zogenoemde '*controllable spill*' en niet een geval van sabotage. Ook zou de oliestroom niet zijn gestopt en zouden de opruim- en herstelwerkzaamheden niet (naar behoren) zijn uitgevoerd. De werkzaamheden zouden onvoldoende voortvarend ter hand zijn genomen en ook zouden er olieresten in het getroffen gebied achtergebleven zijn. Hieronder wordt uiteengezet dat en waarom deze stellingen falen.
8. Geschillen naar aanleiding van olie lekkages worden in Nigeria met enige regelmaat aan de rechter voorgelegd. In de regel wordt de vordering in een dergelijk geval ingesteld namens de desbetreffende gemeenschap, in dit geval zou dat de Oruma gemeenschap zijn. Er zijn diverse gevallen waarin SPDC tot schadevergoeding is veroordeeld. Er zijn eveneens diverse gevallen waarin de rechter tot het oordeel is gekomen dat sprake was van sabotage en de vordering is afgewezen. Overigens zijn er natuurlijk ook gevallen die de rechter niet bereiken, eenvoudigweg omdat SPDC aansprakelijkheid voor een lekkage heeft erkend en schadevergoeding heeft betaald.
9. De onderhavige procedure betreft een proefprocedure waarin met name Milieudefensie – kennelijk de drijvende kracht achter de onderhavige procedure – een uitspraak wenst te verkrijgen over de vraag of zij als Nederlandse belangenorganisatie een zaak als de onderhavige, dat wil zeggen een zaak betreffende een specifieke olie lekkage die zich uitsluitend op lokaal Nigeriaans niveau heeft afgespeeld en waarvan ook de gevolgen tot dat lokale Nigeriaanse niveau beperkt zijn, met succes aan de Nederlandse rechter kan voorleggen. Inmiddels zijn er nog twee van dergelijke proefprocedures aanhangig gemaakt bij de Rechtbank 's-Gravenhage, waarin Milieudefensie, samen met in iedere zaak één

Nigeriaanse particulier, als eiseres optreedt. Ook die procedures zien op specifieke olie lekkages met uitsluitend gevolgen op lokaal Nigeriaans niveau.³

10. De stellingen van Oguru c.s. in de Dagvaarding zien niet uitsluitend op de olie lekkage nabij Oruma. Oguru c.s. stellen dat deze olie lekkage "geen incident" vormt.⁴ Tegen die achtergrond nemen zij stellingen in over de operaties van SPDC in het algemeen en andere olie lekkages dan die nabij Oruma.
11. Shell zal de stellingen van Oguru c.s. die niet zien op de olie lekkage nabij Oruma in het hiernavolgende onbesproken laten. De vorderingen van Oguru c.s. zien blijkens het petitum uitsluitend op de olie lekkage nabij Oruma. Dit blijkt expliciet uit de vorderingen onder III tot en met VII van het petitum. Hieruit volgt dat het in de onderhavige zaak gaat om die olie lekkage en niet om andere olie lekkages of om de operaties van SPDC in het algemeen.⁵ Shell begrijpt – mede in het licht hiervan – ook de onder II en III van het petitum gevraagde verklaringen voor recht aldus dat deze zien op beweerdelijk onrechtmatig handelen van Shell ter zake van de olie lekkage nabij Oruma. Oguru c.s. werken in de Dagvaarding bovendien niet uit wat – naar het ten dezen toepasselijke Nigeriaanse recht – de relevantie is van hun stellingen voor zover die niet zien op de olie lekkage nabij Oruma.⁶ Om deze reden ziet Shell vooralsnog geen aanleiding om nader op de stellingen van Oguru c.s. in te gaan voor zover die niet zien op de olie lekkage nabij Oruma. Shell merkt uitdrukkelijk op dat zij niet geacht wenst te worden de juistheid van de hieronder niet besproken stellingen van Oguru c.s. te hebben erkend. Zij behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om die stellingen in het kader van een volgende proceshandeling nader te bestrijden, mocht het verloop van de procedure daar aanleiding toe geven.
12. In dit processtuk wordt op diverse plaatsen ingegaan op de inhoud van het ten dezen toepasselijke Nigeriaanse recht. Rechterlijke uitspraken en wetgeving waarnaar in dat kader wordt verwezen, worden overgelegd als **productie 1**.

---

³ Rolnummers 2009/1580 en 2009/1581.

⁴ Zie bv. Dv, § 62.

⁵ Dit wordt nog eens onderstreept door het feit dat er, zoals gezegd, nog twee proefprocedures aanhangig zijn betreffende andere specifieke olie lekkages, te weten die nabij Goi, Rivers State, Nigeria en die nabij Ikot Ada Udo, Akwa Ibom State, Nigeria.

⁶ Zie over het toepasselijke recht hieronder § IV.2.

III. FEITEN

III.1 Partijen

SPDC

13. SPDC is, zoals gezegd, een rechtspersoon opgericht naar het recht van Nigeria, gevestigd in Port Harcourt, Rivers State, Nigeria. SPDC heeft, zoals hieronder nader uiteen wordt gezet, de litigieuze olie lekkage gestopt en de gelekte olie opgeruimd. Zij heeft dat gedaan in haar hoedanigheid van 'operator' van de SPDC/NNPC/Total/Agip joint venture (de "Joint Venture") waaraan de pijpleiding waarin het lek zich voordeed, toebehoort. De Joint Venture heeft geen rechtspersoonlijkheid, maar vindt zijn grond in een zogenoemde 'Joint Operating Agreement', een in de olie-industrie gebruikelijke overeenkomst tot samenwerking in de opsporing en winning van olie en aardgas. Partijen bij de ten deze relevante 'Joint Operating Agreement' zijn het Nigeriaanse overheidsbedrijf Nigerian National Petroleum Corporation (NNPC), SPDC, Total E&P Nigeria Ltd. (voorheen Elf (Nigeria) Ltd.)⁷ en Nigerian Agip Oil Company Ltd. NNPC, dat de belangen van de Federale Overheid van Nigeria vertegenwoordigt, houdt een belang van 55% in de Joint Venture. SPDC heeft een belang van 30%, Total heeft een belang van 10% en Agip heeft een belang van 5%. SPDC is de 'operator' van de Joint Venture.
14. Oguru c.s. betwisten – op één plaats in de Dagvaarding⁸ – dat SPDC in verband met de litigieuze olie lekkage zou zijn opgetreden als 'operator' van de Joint Venture. Deze betwisting moet falen. SPDC trad in verband met de litigieuze olie lekkage wel degelijk op als 'operator' van de Joint Venture. Hier komt nog bij dat deze betwisting haaks staat op andere passages in de Dagvaarding, waarin Oguru c.s. juist stellen dat SPDC aansprakelijk is omdat zij 'operator' van de Joint Venture is,⁹ althans 'operator' van de betreffende pijpleiding nabij Oruma.¹⁰

RDS

15. RDS is een rechtspersoon opgericht naar het recht van het Verenigd Koninkrijk, met 'registered address' in Londen, Verenigd Koninkrijk, en haar hoofdkantoor in Den Haag. RDS is de beursgenoteerde houdstermaatschappij die aan het hoofd staat van de Royal Dutch Shell groep. In overeenstemming met haar rol als houdstermaatschappij houdt RDS zich niet zelf bezig met activiteiten als oliewinning en -transport. Dergelijke activiteiten worden uitgevoerd door

---

⁷ Niet, zoals Oguru c.s. stellen, Elf Petroleum Nigeria Ltd. (zie Dv, § 11).

⁸ Zie Dv, § 316.

⁹ In die zin (o.m.) DV § 64 en 69 e.v.

¹⁰ In die zin (o.m.) Dv § 2, 3, 25 en 69-75.

'operating companies', waaronder SPDC. RDS houdt de aandelen in SPDC en andere 'operating companies' overigens niet rechtstreeks, maar indirect, via één of meer (tussen)houdstermaatschappijen.

16. Gelet op de data van de gebeurtenissen rondom de litigieuze olie lekkage, is van belang op het volgende te wijzen. Tot aan de zogenoemde 'unification' stonden aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep twee beursgenoteerde houdstermaatschappijen, de Nederlandse N.V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij (de "Koninklijke") en de Engelse The "Shell" Transport and Trading Company p.l.c. ("Shell Transport"). In het kader van de 'unification' is RDS als enige beursgenoteerde houdstermaatschappij aan het hoofd van de groep geplaatst. Op zijn vroegst op 20 juli 2005 heeft RDS in dat kader de (meerderheid van) de aandelen in respectievelijk de Koninklijke en Shell Transport verworven. Voor zover het de aandelen in de Koninklijke betref is dat gebeurd in het kader van een ruilbod en voor zover het de aandelen in Shell Transport betref in het kader van een zogenoemd 'Scheme of Arrangement' naar Engels recht. Op het moment dat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep kwam te staan en daarmee als aandeelhoudster (indirecte) zeggenschap over 'operating companies' als SPDC verkreeg, waren de gebeurtenissen rondom de litigieuze olie lekkage al achter de rug en was het lek al meer dan twee weken gedicht. Voor de beoordeling van de vorderingen van Oguru c.s. tegen RDS zijn hun stellingen ten aanzien van feiten en omstandigheden die zouden zijn voorgevallen in de periode waarin RDS nog niet aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep stond dan ook – vanzelfsprekend – irrelevant.
17. Ten overvloede zij opgemerkt dat RDS niet – zoals Oguru c.s. stellen¹¹ – tot stand is gekomen door een fusie van de Koninklijke en Shell Transport. RDS is noch als rechtsopvolger onder algemene titel, noch op andere wijze getreden in de verplichtingen van de Koninklijke of Shell Transport. Dat dit zo is, is uit voor een ieder toegankelijke bronnen kenbaar.¹²

Oguru en Efanga

18. Fidelis Ayoro Oguru ("Oguru"), eiser sub 1, woonde ten tijde van de litigieuze gebeurtenissen in Oruma, in de deelstaat Bayelsa State in Nigeria. Hij is de 'Deputy Paramount Ruler' (het plaatsvervangend hoofd) van de Oruma gemeenschap. Hij is actief betrokken geweest bij de gebeurtenissen rondom de olie lekkage die het voorwerp vormt van het onderhavige geschil. Onder andere heeft hij SPDC verscheidene malen de toegang tot de plaats van de lekkage geweigerd. Dit heeft onder meer tot gevolg gehad dat het lek pas op 7 juli 2005

---

¹¹ Zie Dv, § 15.

¹² Zie onder andere: <http://www.unification.shell.com> en M.C.M. Brandjes en J. Vegter, 'Een Koninklijke Plc Royal Dutch Shell', NJB 2006, p. 369-375.

kon worden gerepareerd, terwijl de lekkage reeds op 26 juni 2005 werd gerapporteerd. Op de betrokkenheid van Oguru zal hieronder nader worden ingegaan.

19. Alali Efanga ("**Efanga**"), eiser sub 2, woonde ten tijde van de litigieuze gebeurtenissen eveneens in Oruma. Ook Efanga is betrokken geweest bij de gebeurtenissen rond deze olie lekkage en ook op die betrokkenheid zal hierna nog worden ingegaan.

Milieudefensie

20. De vereniging met rechtspersoonlijkheid Vereniging Milieudefensie ("**Milieudefensie**"), eiseres sub 3, is gevestigd in Amsterdam. Milieudefensie stelt in deze procedure een collectieve actie in op grond van art. 3:305a BW. Zij treedt in deze procedure op ter bescherming van de milieubelangen van andere personen, wier belangen zouden zijn geschonden als gevolg van milieuvervuiling door de litigieuze olie lekkage.¹³

III.2 De olie lekkage

De Pijpleiding

21. De door de Joint Venture gewonnen ruwe olie wordt vanaf de productieputten door pijpleidingen, zogenoemde '*flow lines*', naar zogenoemde '*flow stations*' getransporteerd. In deze '*flow stations*' – installaties waarin een eerste scheiding van olie, water en gas plaatsvindt en waarin metingen plaatsvinden – worden ruwe olie afgescheiden van meegeproduceerd water en aardgas. Na deze scheiding wordt de olie door toevoerpijpleidingen, zogenoemde '*delivery lines*', van de '*flow stations*' naar hoofdpijpleidingen, zogenoemde '*trunk lines*', getransporteerd en vloeit de olie door deze hoofdpijpleidingen naar eindstations. Toevoerpijpleidingen en hoofdpijpleidingen zijn op elkaar aangesloten door middel van zogenoemde '*manifolds*'.¹⁴ Als **productie 2** worden overlegd foto's van het hierna te noemen Kolo Creek '*flow station*' en als **productie 3** foto's van de hierna te noemen Kolo Creek '*manifold*'.
22. In het gebied van de Oruma gemeenschap liggen thans twee olietransport hoofdpijpleidingen ('*trunk lines*') van de Joint Venture. Beide zijn 20 inch pijpleidingen, dat wil zeggen dat zij een doorsnede van 50,8 cm hebben, en beide verbinden de Kolo Creek '*manifold*' met de Rumuekpe '*manifold*' (zie **productie 4**). De hoofdpijpleiding waarover deze zaak gaat, is sinds 1994 in

---

¹³ Zie Dv, § 9.

¹⁴ Oguru c.s. vertalen het woord '*manifold*' in de Dagvaarding ten onrechte als "omslagstation", een begrip dat een aanwezigheid van (bewaterings)installaties suggereert.

gebruik en is op dit moment, evenals in 2005, de enige functionele olietransport hoofdpijpleiding in het gebied (de "**Pijpleiding**"). Deze Pijpleiding verving een hoofdpijpleiding die van 1974 tot 1994 als zodanig in gebruik is geweest en die sinds 1994 fungeerde als reserve hoofdpijpleiding voor de Pijpleiding. Deze reserve leiding, die naast de Pijpleiding lag, is recent vervangen door een nieuwe hoofdpijpleiding. Die nieuwe hoofdpijpleiding is recent voltooid. Zodra die nieuwe hoofdpijpleiding in gebruik wordt genomen, zal de Pijpleiding gaan fungeren als reserveleiding voor de nieuwe hoofdpijpleiding.

23. De Pijpleiding krijgt olie aangevoerd van vier verschillende toevoer- en hoofdpijpleidingen (*'delivery'* en *'trunk lines'*; zie productie 4), namelijk van:
- (i) de toevoerpijpleiding die de Diebu Creek *'manifold'* met de Nun River *'manifold'* verbindt,
  - (ii) de hoofdpijpleiding die de Nun River *'manifold'* met de Kolo Creek *'manifold'* verbindt,
  - (iii) de toevoerpijpleiding die het Etelebou *'flow station'* met de Kolo Creek *'manifold'* verbindt, en
  - (iv) de toevoerpijpleiding die het Kolo Creek *'flow station'* met de Kolo Creek *'manifold'* verbindt.
24. De Pijpleiding ligt in een strook grond waarop SPDC een exclusief *'Right of Way'* heeft. Dit is in termen van Nigeriaans recht een *'exclusive right of possession'*, dat wil zeggen het exclusieve recht om de grond te gebruiken door leidingen in de grond te hebben. De eigenaar van de grond mag de grond niet langer gebruiken. Dit exclusieve *'Right of Way'* heeft SPDC, in overeenstemming met de *'Oil Pipelines Act'*, verworven in haar hoedanigheid van houdster van de desbetreffende *'Oil Pipeline License'*, tegen betaling van vergoedingen voor het verlies van het gebruik van de grond aan de eigenaren van de grond, in geval van Oruma, de Oruma gemeenschap en clans uit die gemeenschap.¹⁵
25. De beide pijpleidingen in het gebied van de Oruma gemeenschap lopen, zoals verreweg de meeste pijpleidingen in de Niger Delta, ondergronds. De Pijpleiding ligt – anders dan Oguru c.s. stellen¹⁶ (zie daarover § 61(iii) hierna) – op het punt van de litigieuze lekkage ongeveer 1,25 à 1,75 meter onder de grond, gemeten vanaf de top van leiding tot aan de oppervlakte van de grond erboven. Dit blijkt onder meer uit het *'pipeline plan & profile'* van de Pijpleiding dat Shell overlegt als **productie 5**.

---

¹⁵ Zie over de manier waarop het begrip 'clan' in dit processtuk wordt gebruikt: hieronder § 100.

¹⁶ Zie Dv, § 31 en 255.

Bescherming van de Pijpleiding tegen sabotage en lekkage en detectie van sabotage en lekkage.

26. SPDC heeft – anders dan Oguru c.s. stellen¹⁷ – overeenkomstig haar algemene beleid systemen geïmplementeerd om lekkages door sabotage van de Pijpleiding zo veel mogelijk te voorkomen. SPDC, als operator van en dus namens de Joint Venture, heeft daartoe de surveillancedienst Rotina Orubo and Sons Ltd., die toebehoort aan een lid van de Oruma gemeenschap, ingehuurd om dagelijks, zeven dagen per week de *'Right of Way'* van de Pijpleiding fysiek te inspecteren. Daarnaast houdt SPDC zelf toezicht op *'Right of Way'* van de Pijpleiding. Zij maakt daartoe gebruik van transporthelikopters – de vliegroutes die de helikopters volgen liggen boven de tracés van SPDC's *'Rights of Way'*. Ten slotte is de Pijpleiding ingegraven, hetgeen (mede) is geschied om sabotage tegen te gaan.
27. SPDC heeft ook systemen geïmplementeerd om eventuele lekkages zo snel mogelijk te ontdekken, als deze zich toch voordoen.¹⁸ De hiervoor genoemde surveillances hebben mede tot doel onverhoopt optredende lekkages te melden. Daarnaast hanteert SPDC een systeem dat periodiek de druk in de Pijpleiding meet waardoor een eventuele significante daling van deze druk tijdig kan worden ontdekt.

De olie lekkage

28. Op 26 juni 2005 rapporteerde de door SPDC ingehuurde surveillancedienst Rotina Orubo and Sons Ltd een mogelijk lek in de Pijpleiding op 7,7 kilometer stroomafwaarts van de Kolo Creek *'manifold'*.
29. In totaal is er in de periode tussen het ontstaan van de lekkage en de reparatie hiervan (waarop hierna wordt ingegaan) naar schatting een hoeveelheid van 400 vaten ruwe olie, dat wil zeggen (400 x 159 =) 63.600 liter ruwe olie uit de Pijpleiding gelekt (zie deel A het rapport van het *'Joint Investigation Team'*, het **"JIT Rapport"**, welk deel door Oguru c.s. is overgelegd als productie A.4). Deze schatting wordt door Oguru c.s. onderschreven.¹⁹ Van de weggelekte olie is het grootste deel, 350 vaten, verzameld en verwijderd. Op een en ander zal hierna nog worden ingegaan.

---

¹⁷ Zie Dv, § 16.1.6.

¹⁸ Anders dan Oguru c.s. stellen, zie Dv, § 103.

¹⁹ Zie de voetnoten 30 en 92 van de Dagvaarding.

III.3 De relevante acties van SPDC rondom de litigieuze olie lekkage

30. Anders dan Oguru c.s. stellen,²⁰ heeft SPDC zowel vóór, tijdens als na de litigieuze olie lekkage adequaat gehandeld teneinde een olie lekkage als de onderhavige te voorkomen en, toen deze olie lekkage zich toch voordeed, de schade als gevolg daarvan zoveel mogelijk te beperken. De maatregelen die SPDC heeft getroffen ter voorkoming van lekkages door sabotage en teneinde deze zo snel mogelijk te ontdekken zijn in de §§ 26-27 hierboven reeds besproken. De door SPDC genomen maatregelen teneinde (verspreiding van) de oliestroom te stoppen komen hierna in de §§ 31-50 aan de orde. De maatregelen die SPDC getroffen heeft teneinde de olie op te ruimen en het getroffen gebied te herstellen, worden hierna in de §§ 53-60 besproken.

De acties van SPDC om toegang tot de plaats van de lekkage te verkrijgen teneinde het lek te dichten en de gelekte olie in te dammen

31. Zoals opgemerkt, rapporteerde de door SPDC ingehuurd surveillancedienst op 26 juni 2005 een mogelijke olie lekkage uit de Pijpleiding aan SPDC. SPDC heeft – anders dan Oguru c.s. stellen²¹ – tijdig en adequaat op de gerapporteerde lekkage gereageerd, zoals hieronder uiteengezet zal worden. Voor zover daarbij vertraging is opgetreden, is die vertraging veroorzaakt door toedoen van Oguru en/of Efanga, althans door de Oruma gemeenschap. SPDC is voor een eventuele vertraging niet aansprakelijk.
32. Op de dag van ontvangst van de melding van een mogelijke lekkage – zondag 26 juni 2005 – zijn werknemers van SPDC, gestationeerd in het nabijgelegen 'Kolo Creek camp', onmiddellijk naar Oruma gegaan om de melding te bevestigen, de omvang van de lekkage te bepalen, te bepalen wat nodig zou zijn om eventueel noodzakelijke reparatiewerkzaamheden veilig te kunnen uitvoeren en het lek, indien aanwezig, te repareren, en om indien mogelijk reeds direct noodzakelijke maatregelen te nemen tot het indammen van de uitgestroomde olie. Volgens de standaardprocedure van SPDC is de delegatie van SPDC eerst naar het verblijf van het hoofd van de Oruma gemeenschap gegaan om hem en daarmee de Oruma gemeenschap formeel op de hoogte te stellen van de melding van een olie lekkage en van het feit dat SPDC naar de plaats van de gerapporteerde lekkage wilde gaan. Bij ontstentenis van het hoofd, W.D. Amakiri, wendde SPDC zich daartoe tot het plaatsvervangend hoofd Oguru, eiser sub 1 in deze zaak. Oguru weigerde SPDC echter de toegang tot de plaats van de lekkage, volgens zijn eigen stellingen omdat de betrokken SPDC medewerkers geen "traditioneel toegangsgeschenk" bij zich hadden.²²

---

²⁰ Zie Dv, §§ 9.3-9.4 en 16.1.6-16.1.7.

²¹ Zie Dv, § 9.3.2 en 288-289.

²² Zie Dv, § 295.

33. In de daarop volgende dagen heeft SPDC opnieuw gepoogd om toegang te krijgen tot de plek van de lekkage: zo heeft bijvoorbeeld op 28 juni 2005 een team bestaande uit onder meer het SPDC Oil Spill Response Team (OSRT), het pijpleiding reparatieteam en vertegenwoordigers van de inmiddels door SPDC ingeschakelde federale en deelstatelijke ministeries van Milieuaangelegenheden Oruma bezocht teneinde de gemeenschap ervan te overtuigen hen toegang te verlenen tot de plaats van de lekkage.²³ Doel van dat bezoek was om tezamen met vertegenwoordigers van de Oruma gemeenschap de plaats van de lekkage te bezoeken voor een onderzoek, een zogenaamd *'Joint Investigation Visit'* en om het lek, indien mogelijk, terstond te repareren en de gelekte olie in te dammen. Opnieuw werd de toegang geweigerd. Ditmaal voerde eiser Oguru als reden aan dat zich in 2000 een soortgelijk incident had voorgedaan en dat SPDC destijds een volgens Oguru aan de Oruma gemeenschap gedane belofte een toegangsweg naar Oruma met teer te bedekken, niet was nagekomen. Reeds op deze plaats wordt opgemerkt dat SPDC een dergelijke belofte nimmer heeft gedaan.
34. SPDC – en dus niet de Oruma gemeenschap²⁴ – heeft daarop de *'Commissioner for Environment'* van het Ministerie van Milieuaangelegenheden van Bayelsa State verzocht te bemiddelen bij het veiligstellen van toegang tot de plaats van de lekkage voor inspectie, het indammen van de gelekte olie en reparatie van een eventueel aangetroffen lek.
35. Pas op 29 juni 2005 stond de Oruma gemeenschap SPDC toe de plaats van de lekkage te bekijken, maar enkel teneinde het bestaan en de plaats van de olielekkage te verifiëren en onder de strikte voorwaarde dat SPDC geen (reparatie- en/of indammings)werkzaamheden zou uitvoeren. De inspectie kon dus niet meer omvatten dan een globale vaststelling van de plaats en omvang van de lekkage. De Pijpleiding, die ondergronds loopt, kon bij die gelegenheid niet uitgegraven en gerepareerd worden. De reden daarvoor is dat de Oruma gemeenschap SPDC dit, zoals gezegd, niet toestond en niet – zoals Oguru c.s. stellen²⁵ – dat SPDC geen materiaal bij zich had om de lekkage te stoppen. Overigens stellen Oguru c.s. ten onrechte dat SPDC pas op 29 juni 2005 wilde komen nadat zij daartoe was aangespoord door het Ministerie van

---

²³ Ook uit het *'Oruma Visitors Book'* (productie A.7 van Oguru c.s.) blijkt dat op 28 juni 2005 een team van SPDC waarvan onder meer A. N. Orlu en Israel Ezenwaka deel uitmaakten, Oruma heeft bezocht. Overigens bepaalt de gemeenschap zelf of bezoekers worden verzocht het boek te tekenen. Dit verklaart waarom verschillende bezoeken die in de periode 26 juni 2005 – 7 juli 2005 door werknemers van SPDC aan Oruma zijn afgelegd, niet in het boek zijn opgetekend.

²⁴ Zie Dv, § 29, 296 en 308.

²⁵ Zie Dv, § 28, 103 en 296.

Milieuaangelegenheden van Bayelsa State.²⁶ SPDC is, zoals gezegd, meteen nadat de lekkage was gerapporteerd op 26 juni 2006 naar Oruma gegaan, maar werd door Oguru de toegang geweigerd. De interventie door het Ministerie van Milieuaangelegenheden heeft bovendien juist op verzoek van SPDC plaatsgevonden.

36. Zodra SPDC op 29 juni 2005 het bestaan en de plaats van de lekkage heeft kunnen verifiëren, heeft zij – anders dan Oguru c.s. stellen²⁷ – de oliestroom door de Pijpleiding gestopt. Daartoe heeft SPDC op dezelfde dag, 29 juni 2005, de vier stroomopwaarts gelegen ‘*flow stations*’ stilgelegd, te weten het Diebu Creek ‘*flow station*’, het Etelebou ‘*flow station*’, het Nun River ‘*flow station*’ en het Kolo Creek ‘*flow station*’ en heeft zij de desbetreffende ‘*manifolds*’ gesloten. Deze ‘*flow stations*’ zijn pas weer in werking gesteld en de ‘*manifolds*’ zijn pas weer geopend, nadat het lek op 7 juli 2005 was gerepareerd. Een en ander blijkt voor zover het gaat om de ‘*flow stations*’ uit uitdraaien van SPDC’s elektronische logboek die worden overgelegd als **productie 6**.

NB: In SPDC’s elektronische logboek zijn de ‘*flow stations*’ als volgt aangeduid:

DBUC	Diebu kreek ‘ <i>flow station</i> ’
ETEL	Etelebou ‘ <i>flow station</i> ’
KOCR	Kolo kreek ‘ <i>flow station</i> ’
NUNR	Nun rivier ‘ <i>flow station</i> ’

Zoals blijkt uit productie 4, kan er geen nieuwe olie meer de Pijpleiding instromen, indien het Diebu Creek ‘*flow station*’, het Etelebou ‘*flow station*’, het Nun River ‘*flow station*’ en het Kolo Creek ‘*flow station*’ zijn stilgelegd en de Kolo Creek ‘*manifold*’ en de Nun River ‘*manifold*’ zijn gesloten.

37. Oguru c.s. stellen dat tussen 26 juni en 7 juli 2005 onafgebroken gas uit het “nabijgelegen omslagstation” (‘*manifold*’) zou zijn afgefakkeld, waaruit zou blijken dat de oliestroom door de Pijpleiding niet is stilgelegd.²⁸ Deze stelling faalt. Allereerst komen faciliteiten voor het affakkelen van gas voor bij ‘*flow stations*’ en niet bij ‘*manifolds*’ (zie over het onderscheid tussen ‘*flow stations*’ en ‘*manifolds*’ § 21 hierboven). Mogelijk hebben Oguru en Efanga gezien dat er tussen 26 juni en 7 juli 2005 gas werd afgefakkeld uit het Kolo Creek ‘*flow station*’ (niet te verwarren met de door hen genoemde Kolo Creek ‘*manifold*’ waarop de Pijpleiding is aangesloten). Dat is in ieder geval theoretisch denkbaar, maar betekent anders dan Oguru c.s. (veronder)stellen niet dat het olietransport via de Pijpleiding tussen 26 juni 2005 en 7 juli 2005 is doorgegaan. In de periode tussen 26 juni en 7 juli 2005 is de productie uit putten die zijn aangesloten op het Kolo

²⁶ Zie Dv, § 308 en ook 29 en 296.

²⁷ Zie o.a. Dv, § 30-31 en 125.

²⁸ Zie Dv, § 30 en 107.

Creek 'flow station' slechts gecontinueerd teneinde verplichtingen tot levering van aardgas ten behoeve van de electriciteitsopwekking in Bayelsa State na te komen. Daarbij is gas gewonnen uit een aantal productieputten die naast olie relatief veel aardgas produceren. De meegeproduceerde ruwe olie is in het Kolo Creek 'flow station' afgescheiden van het aardgas, en is in de desbetreffende periode opgeslagen in het Kolo Creek 'flow station'. Het afgescheiden aardgas werd geleverd voor de productie van elektriciteit, maar voor zover het daarvoor niet direct kon worden geleverd (aardgas kan bij Kolo Creek niet worden opgeslagen), kan het bij het Kolo Creek 'flow station' zijn afgefakkeld. Zelfs als gas uit het Kolo Creek 'flow station' zou zijn afgefakkeld, betekent dat dus niet dat de oliestroom door de Pijpleiding niet is stilgelegd.

38. Ook het feit dat ten tijde van het onderzoek door het 'Joint Investigation Team' op 7 juli 2005 nog steeds olie uit de Pijpleiding lekte betekent – anders dan Oguru c.s. stellen²⁹ – niet dat de oliestroom in de Pijpleiding niet was stilgelegd. Ten tijde van de afsluiting bevond zich een grote hoeveelheid ruwe olie in de Pijpleiding. De eerste stroomopwaarts gelegen 'manifold', de Kolo Creek 'manifold', ligt bovendien 7,7 kilometer van de plaats van de lekkage. Het duurde dus geruime tijd voordat die olie voorbij de plaats van de lekkage was gestroomd. De ten tijde van het bezoek van het 'Joint Investigation Team' nog aanwezige druk in de Pijpleiding zorgde ervoor dat er ten tijde van het bezoek van het 'Joint Investigation Team' nog steeds restolie uit de grond boven de lekkage omhoog borrelde.
39. Oguru c.s. stellen nog dat Shell aansprakelijk is voor het feit dat SPDC de oliestroom door de Pijpleiding niet onmiddellijk heeft stilgelegd nadat deze lekkage op 26 juni 2005 aan haar was gerapporteerd en dat toegang tot de plaats van de lekkage hiervoor niet nodig was.³⁰ Voorafgaande verificatie van het bestaan en van de plaats van de lekkage is echter wel degelijk noodzakelijk. In de Nigeriaanse praktijk komen onterechte of incorrecte meldingen van dergelijke lekkages met enige regelmaat voor. Indien SPDC meteen op 26 juni 2005 toegang was verleend tot de plaats van de lekkage, had zij het bestaan en de precieze locatie van het lek ook meteen kunnen vaststellen, en had zij meteen tot insluiting kunnen overgaan. Dat dit niet is gebeurd, maakt niet dat SPDC aansprakelijk is.
40. Ook na 29 juni 2005 is SPDC – anders dan Oguru c.s. stellen³¹ – pogingen blijven ondernemen om toegang tot de plaats van de lekkage te verkrijgen, en ook die pogingen zijn afgestuit op weerstand in de Oruma gemeenschap, welke weerstand op sommige momenten omsloeg in agressie. Zo hebben jongeren van

---

²⁹ Zie Dv, § 30, 107 en 296.

³⁰ Zie Dv, § 305.

³¹ Zie Dv, § 29.

de Oruma gemeenschap op zeker moment de voertuigen van het SPDC team in beslag genomen.

41. Naar aanleiding van het verzoek om interventie van SPDC aan het Ministerie van Milieuaangelegenheden is een reeks besprekingen gehouden in de Oruma gemeenschap in aanwezigheid van ambtenaren van het Ministerie van Milieuaangelegenheden. Daarbij stelde de Oruma gemeenschap zich op het standpunt dat eerst toegang tot de plaats van de lekkage zou worden verleend nadat SPDC een nieuwe weg zou hebben aangelegd. Deze voorwaarde was voor SPDC onacceptabel, alleen al omdat de aanleg van de weg geruime tijd zou nemen en (de verspreiding van) de olie lekkage al die tijd zou voortduren. Tijdens een bespreking op 5 juli 2005 op het Ministerie van Milieuaangelegenheden is uiteindelijk afgesproken dat SPDC de weg onmiddellijk provisorisch zou repareren, dat de Oruma gemeenschap SPDC onmiddellijk toegang zou verlenen en dat SPDC de weg in het droge seizoen opnieuw zou aanleggen. Een en ander blijkt uit de overeenkomst die vertegenwoordigers van de Oruma gemeenschap, waaronder Oguru, en SPDC op 5 juli 2005 hebben gesloten op het Ministerie van Milieuaangelegenheden en die door Oguru c.s. als productie A.8 is overgelegd (de "**Overeenkomst**"). Namens de Oruma gemeenschap waren de eisers Oguru en Efanga en verder Sunday Yobatera, de secretaris van de gemeenschap, betrokken bij de onderhandelingen.
42. Zoals was afgesproken heeft SPDC vervolgens een aannemer ingeschakeld die onmiddellijk is begonnen met de tijdelijke reparatie van de weg. Daarnaast zijn werknemers van SPDC – anders dan Oguru c.s. stellen³² – de ochtend van 6 juli 2005 (de ochtend na voornoemde bespreking op het Ministerie van Milieuaangelegenheden) naar Oruma gegaan om het lek te inspecteren en te repareren. Deze werknemers werden daarbij vergezeld door vertegenwoordigers van verschillende federale en deelstatelijke overheidsdiensten om samen met vertegenwoordigers van SPDC en vertegenwoordigers van de Oruma gemeenschap het zogenaamde '*Joint Investigation Visit*' uit te voeren. De Oruma gemeenschap stelde bij deze gelegenheid nieuwe voorwaarden voor toegang. Meer in het bijzonder stelde de gemeenschap, onder leiding van Oguru, zich nu op het standpunt dat het land heilig was en eiste het dat SPDC bepaalde voorwerpen zou moeten verstrekken zodat de beweerdelijk vereiste traditionele rites konden worden uitgevoerd voordat het team het land zou betreden. Daarnaast stelde de gemeenschap (nadere) eisen aan de inschakeling van gemeenschapsleden voor het werk. De onderhandelingen over deze nadere eisen duurden tot ongeveer 15.00 uur. Gezien het feit dat de plaats van lekkage op een afstand van ongeveer twee kilometer van de gemeenschap lag en het heen en teruggaan naar en van de plaats van de lekkage dus een aanzienlijke tijd in beslag zou nemen, was het toen praktisch niet meer mogelijk nog dezelfde

---

³² Zie Dv, § 29 en 309.

dag aan het werk te gaan.³³ Overigens heeft SPDC – anders dan Oguru c.s. stellen³⁴ – niet toegezegd om op 6 juli 2005 te beginnen met de reparatie van het lek en was zij op grond van de Overeenkomst daartoe ook niet verplicht. Wel verplichtte de Overeenkomst *de gemeenschap* SPDC niet langer de toegang te verhinderen vanaf 7.00 uur op 6 juli 2005, welke verplichting de gemeenschap, als hiervoor uiteengezet, niet is nagekomen (zie artikel 6 van de Overeenkomst, productie A.8).

Het onderzoek door het 'Joint Investigation Team', de reparatie van het lek en de indamming van de gelekte olie

43. Op 7 juli 2005 bezocht het 'Joint Investigation Team' de plaats van de lekkage. Dit 'Joint Investigation Team' bestond onder meer uit vertegenwoordigers van het federale Ministerie van Milieuaangelegenheden, het Ministerie van Milieuaangelegenheden van Bayelsa State, SPDC en de Oruma gemeenschap. De Oruma gemeenschap werd bij die gelegenheid onder meer vertegenwoordigd door Efang, één van de eisers in deze zaak (zie de lijst van deelnemers in deel B van het JIT Rapport, welk deel door Oguru c.s. is overgelegd als productie A.5).

NB: De afkortingen in productie A.4 staan voor de volgende instanties:

PSE-PPO	Production Services East-Pipeline Operations. Dit is een afdeling binnen SPDC
JIT LEADER	De leider van het 'Joint Investigation Team'. In de onderhavige zaak was dit Chris Afunwa van SPDC
DPR	Het federale Department of Petroleum Resources
FMENV	Het Federal Ministry for Environment
STATE MENV	Het Bayelsa State Ministry of Environment
AREA TEAM	Een team van SPDC verantwoordelijk voor de productie in het desbetreffende gebied
DTE-GEM	Het Geomatics Department van SPDC
COMMUNITY REP.	De vertegenwoordiger van de betreffende gemeenschap. In het onderhavige geval werd de Oruma gemeenschap onder meer vertegenwoordigd door eiser Efang

De afkortingen in productie A.5 staan voor de volgende instanties:

³³ Ook Oguru c.s. merken op dat de dichtstbijzijnde weg twee kilometer van de plaats van de lekkage verwijderd was en dat het drassige land door het regenseizoen alleen te voet en dan nog moeizaam was te bereiken. Zie Dv, § 258. Overigens stellen Oguru c.s. in Dv, § 301 ten onrechte dat SPDC de plaats van de lekkage ook vanaf de openbare weg voor het dorpje Otusega langs had kunnen bereiken.³³ Dit is niet juist. SPDC moest altijd de grond van de Oruma gemeenschap betreden, ongeacht vanaf welke kant zij de plaats van de lekkage zou benaderen.

³⁴ Dv, § 29 en 308.

DPR	Department of Petroleum Resources
FMENV	Federal Ministry for Environment
SMENV	Bayelsa State Ministry of Environment
NPF	Nigerian Police Force
SSS	State Security Service
LGA	Local Government Area

Waar deze afkortingen in het vervolg van deze conclusie van antwoord voorkomen, worden ze in de hiervoor weergegeven betekenis gebruikt.

Namens de gemeenschap waren verder, naast vele andere gemeenschapsleden, tijdens het bezoek van het '*Joint Investigation Team*' aan de plaats van de lekkage de volgende drie personen aanwezig: (i) een man die zich aanvankelijk voordeed als corrosie deskundige, maar later toegaf geen verstand te hebben van corrosie, maar door de gemeenschap te zijn gevraagd zich als zodanig voor te doen,³⁵ (ii) een cameraman die de video-opname van de reparatie heeft gemaakt en (iii) een advocaat.³⁶ De hieronder nog te beschrijven reparatiewerkzaamheden aan de Pijpleiding werden uitgevoerd door medewerkers van SPDC en de door haar hiervoor ingeschakelde aannemer Dec Oil & Gas Ltd.

44. Zoals ook blijkt uit de door eisers ingebrachte video-opname (productie A.11), is eerst de Pijpleiding blootgelegd en is het lek provisorisch gedicht met een houten plug, zodat er geen restolie meer uit de Pijpleiding kon lekken. Daarna is het restant van de gelekte olie uit het gegraven gat gehaald, is het gedeelte van de Pijpleiding rondom het lek volledig blootgelegd en is de leiding schoongemaakt. De leden van het '*Joint Investigation Team*', inclusief Efanga, zijn daarna één voor één de gegraven kuil ingegaan om het lek en de oorzaak daarvan te bestuderen. Vervolgens is de coalton-enamel coating van de Pijpleiding rondom het lek verwijderd teneinde mogelijk te maken dat het oppervlak van de Pijpleiding kon worden geïnspecteerd, de dikte van de wand van de Pijpleiding op die plek kon worden gemeten en het lek door het zetten van een klem kon worden gerepareerd. De dikte van de Pijpleidingwand is vervolgens gemeten met een ultrasoon meetapparaat, zogenoemde UT ('*Ultrasonic Thickness*') metingen. En tenslotte is het lek gerepareerd. Dit is gedaan door een ronde klem rondom de Pijpleiding op de plaats van het lek te plaatsen. De aard van het gat in en de conditie van de Pijpleiding, waaruit de oorzaak van de lekkage onmiskenbaar volgt, waren op het moment waarop de klem werd geplaatst dus al vastgesteld.

³⁵ Waarschijnlijk is dit Paul Ojekudo, die het Oruma Visitor Book heeft getekend op 7 juli 2005 als nummer 7, met als nadere aanduiding in de kolom "purpose": "community pipeline engr.", waarbij "engr." waarschijnlijk staat voor "engineer".

³⁶ Waarschijnlijk is dit Chris [achternaam onleesbaar], die het Oruma Visitor Book heeft getekend op 7 juli 2005 als nummer 6, met als nadere aanduiding in de kolom "purpose": "community's solicitor".

Deze gang van zaken tijdens de inspectie van het *'Joint Investigation Team'* wordt bevestigd door de video-opname die door Oguru c.s. is overgelegd als productie A.11 (maar zie de opmerkingen van Shell hierover in § 48 hieronder).

45. Het *'Joint Investigation Team'* heeft zijn bevindingen, waarop hieronder nader wordt ingegaan, nog dezelfde dag (7 juli 2005) vastgelegd in het JIT Rapport dat door Oguru c.s. om onduidelijke redenen in twee delen, als producties A.4 en A.5, is overgelegd. Eiser Efanga heeft het rapport op twee plaatsen getekend. Zijn handtekening ontbreekt op het voorblad.
46. Zoals blijkt uit het voorgaande, zijn de leden van het *'Joint Investigation Team'* – anders dan Oguru c.s. stellen³⁷ – goed in staat geweest datgene vast te stellen wat in het JIT Rapport is vastgelegd over de aard en omvang van het gat in de Pijpleiding, de conditie van de Pijpleiding rondom dat gat, de omstandigheden waarin de Pijpleiding werd aangetroffen en de oorzaak van de lekkage.
47. Anders dan Oguru c.s. stellen,³⁸ zijn er geen monsters genomen van de Pijpleiding. Chris Afunwa van SPDC heeft slechts beloofd terug te komen met een bevestiging van de conclusies die hij en de overheidsvertegenwoordigers trokken uit de UT meter uitslagen. Deze belofte is gedaan toen alle leden van het *'Joint Investigation Team'*, behalve de vertegenwoordigers van de Oruma gemeenschap, overeenstemming hadden bereikt over de oorzaak van de lekkage (sabotage), maar de gemeenschap het daarmee niet eens bleek. De corrosie “deskundige” van de gemeenschap begreep de betekenis van de gemeten uitslagen niet en was dus ook niet in staat inhoudelijk te reageren op de daaraan door de SPDC en de aanwezige overheidsvertegenwoordigers verbonden conclusies. Omdat de situatie dreigend werd, heeft Chris Afunwa de gemeenschap gezegd dat SPDC deskundigen (die niet aanwezig waren) de uitslagen nogmaals zouden interpreteren en heeft hij beloofd dat SPDC bij de gemeenschap terug zou komen met een weergave van de conclusies van deze deskundigen. Dat laatste heeft SPDC ook gedaan. Chris Afunwa's toezegging bood de medewerkers van SPDC en de overigen leden van het *'Joint Investigation Team'* de mogelijkheid om veilig van de plaats van de lekkage weg te komen, hetgeen nodig was gezien de dreigende houding van (enkele leden van) de gemeenschap vanaf het moment dat de overige leden van het *'Joint Investigation Team'* tot de conclusie kwamen dat de lekkage was veroorzaakt door sabotage.
48. De hiervoor in § 44 beschreven stappen in het gevolgde inspectie- en reparatieproces volgen onomstotelijk uit het JIT Rapport dat door Oguru c.s. als productie A.4 en A.5 in het geding is gebracht, en uit de video-opname die door

---

³⁷ Zie Dv, § 278 en 279.

³⁸ Zie Dv, § 265.

Oguru c.s. als productie A.11 is overgelegd. De volgorde van deze stappen volgt eveneens onomstotelijk uit voornoemde video-opname. Ten aanzien van die video-opname zij nog aangetekend dat zij slechts een zeer gering deel toont van hetgeen zich heeft voorgedaan tijdens de inspectie door het '*Joint Investigation Team*'. Onder andere het volgende is niet op de video-opname te zien:

- (i) Beelden van eiser Efanga die deel uitmaakte van het '*Joint Investigation Team*';
  - (ii) Beelden van de advocaat van de gemeenschap die aanwezig was bij de inspectie van de lekkage door het '*Joint Investigation Team*';
  - (iii) Beelden van een aantal gemeenschapsleden dat gewapend met kapmesses aanwezig was bij de inspectie van de lekkage door het '*Joint Investigation Team*';
  - (iv) Beelden van de plaats van de lekkage bij aankomst van het '*Joint Investigation Team*' en van de eerste verrichtingen na aankomst op de plaats van de lekkage, die onder andere zouden hebben getoond dat SPDC vertegenwoordigers aanvankelijk een pomp gebruikten om vloeistof uit de kennelijk door de saboteurs gegraven kuil in de grond op te pompen;
  - (v) Beelden van het verzoek door SPDC aan de gemeenschapsvertegenwoordigers om toestemming voor de reparatie van het lek, nadat dit lek door alle leden van het '*Joint Investigation Team*' was geïnspecteerd, welke toestemming door de gemeenschapsvertegenwoordigers werd verleend; en
  - (vi) Beelden van de reparatie van het lek.
49. De Oruma gemeenschap verleende SPDC weliswaar op 7 juli 2005 toegang voor de inspectie en de reparatie van het lek, maar zij onthield SPDC toen nog steeds de toegang voor de indamming en opruiming van de gelekte olie. Eerst op 9 juli 2005 verleende de gemeenschap SPDC toegang, en toen uitsluitend om de olie in te dammen. SPDC heeft de gelekte olie nog diezelfde dag ingedamd en heeft daarna toezicht gehouden op de daartoe opgeworpen versperringen. Ook dit toezicht stuitte van tijd tot tijd op de nodige weerstand van leden van de gemeenschap, die op 14 juli 2005 zelfs een aantal werknemers van SPDC hebben gegijzeld teneinde SPDC ertoe te bewegen het toezicht te beëindigen. Ook daarna bleven jongeren van de gemeenschap dreigen met de inbeslagname van voertuigen van het team.
50. Uit hetgeen hierboven in de §§ 32-49 uiteengezet is, volgt dat SPDC, vanaf de dag waarop de olie lekkage was gerapporteerd tot de dag waarop de lekkage is gerepareerd en de gelekte olie is ingedamd, voortdurend het redelijkerwijs mogelijke heeft gedaan om toestemming van de Oruma gemeenschap te verkrijgen om het lek te inspecteren en te repareren en de gelekte olie in te dammen, en dat het daartoe zelfs de hulp heeft ingeroepen van het Ministerie van Milieuaangelegenheden van Bayelsa State. De Oruma gemeenschap –

vertegenwoordigd door eiser Oguru – heeft SPDC echter feitelijk niet eerder dan op 7 juli 2005 toestemming verleend om de plaats van de lekkage te betreden, om de Pijpleiding uit te graven en om het lek te inspecteren en te repareren, en heeft pas op 9 juli 2005 toestemming verleend om de gelekte olie in te dammen. Zodra SPDC de daartoe vereiste toegang kreeg, heeft zij het lek geïnspecteerd en gerepareerd respectievelijk de gelekte olie ingedamd. Als de Oruma gemeenschap SPDC de toegang tot de plaats van de lekkage niet elf respectievelijk dertien dagen had ontzegd, had SPDC de Pijpleiding onmiddellijk na de rapportage kunnen insluiten, het lek terstond kunnen repareren en de gelekte olie terstond kunnen indammen. Het overgrote deel van de door de lekkage opgetreden vervuiling had zich dan niet voorgedaan. Voor zover de bewijslast van het voorgaande naar het oordeel van de rechtbank op Shell rust, biedt Shell daarvan bewijs aan door het horen van getuigen, zonder daarmee onverplicht enige bewijslast op zich te willen nemen die niet rechtens op haar rust.

Het getroffen gebied

51. Als gevolg van het feit dat de Oruma gemeenschap SPDC niet onmiddellijk toegang heeft verleend tot de plaats van de lekkage, is de gelekte olie gestroomd tot buiten de strook grond waarop SPDC het 'Right of Way' heeft (zie deel A het JIT Rapport, productie A.4 van Oguru c.s.). Shell heeft niet kunnen verifiëren of de olie zich heeft verspreid in de waterwegen genoemd in de Dagvaarding, § 26, nog afgezien van het feit dat uit § 26 en het daarbij behorende kaartje niet goed valt op te maken op welke plaatsen de daar vermelde waterwegen volgens Oguru c.s. verontreinigd zouden zijn. Daarbij werd Shell gehinderd door het feit dat zij niet heeft kunnen achterhalen waar de door Oguru c.s. genoemde Olumogbogo-gbara kreek en de Oba kreek gelegen zijn.³⁹
52. De Oruma gemeenschap is niet – zoals Oguru c.s. suggereren⁴⁰ – ten gevolge van de lekkage verstoken geweest van schoon drinkwater. Oruma beschikt sinds 2002 over een eigen waterleidingsstelsel dat water betreft uit een geboorde put.

Het opruimen van de gelekte olie en het herstellen van het getroffen gebied door SPDC

53. SPDC heeft, anders dan Oguru c.s. stellen,⁴¹ de gelekte olie tijdig en adequaat opgeruimd. Voor zover daarbij vertraging is opgetreden, is die vertraging veroorzaakt door toedoen van Oguru en/of Efanga, althans door de Oruma gemeenschap. SPDC is voor een eventuele vertraging niet aansprakelijk.

---

³⁹ Zie Dv, § 26 en 340.

⁴⁰ Zie Dv, § 8 en 337.

⁴¹ Zie Dv, § 3, 34-35 en 290 en hoofdstuk 9.4.

54. Nadat het lek op 7 juli 2005 was gedicht en de gelekte olie op 9 juli 2005 was ingedamd wilde SPDC direct met de opruim- en herstelwerkzaamheden beginnen. De Oruma gemeenschap weigerde SPDC echter opnieuw de toegang tot het gebied. De gemeenschap verleende slechts incidenteel toegang, en dan slechts voor het verrichten van bepaalde werkzaamheden. Hiervoor is al aan de orde gekomen dat op 29 juni 2005 enkel toegang werd verleend voor de inspectie van het lek, dat op 7 juli 2005 enkel toegang werd verleend voor de reparatie van het lek en dat op 9 juli 2005 enkel toegang werd verleend voor de indamming van de gelekte olie. Op 29 juli 2005 verleende de gemeenschap toestemming om op 30 juli 2005 met bepaalde opruimwerkzaamheden te beginnen, en ook die werkzaamheden werden vervolgens verstoord door (vertegenwoordigers van) de gemeenschap. Bovendien werd geen toegang verleend voor het afvoeren van de verzamelde olie. Nadien heeft de gemeenschap SPDC een paar keer toegang verleend voor het verrichten van opruimwerkzaamheden, maar heeft zij deze toegang om diverse redenen steeds weer ingetrokken, in vrijwel alle gevallen zelfs vóórdat SPDC daadwerkelijk enige opruimwerkzaamheden had kunnen verrichten.
55. De redenen voor de intrekking van de toegang liepen uiteen van het stellen van nadere voorwaarden aan de *'bush entry'* en onderlinge twist tussen gemeenschapsleiders, die elk het exclusieve recht claimden om arbeidskrachten uit de gemeenschap aan te bieden voor de opruim- en herstelwerkzaamheden, tot een beroep op het feit dat de provisorische reparatie van de weg nog niet was voltooid. Ten aanzien van de onderlinge twist tussen gemeenschapsleiders merkt Shell op dat SPDC Normal Nigeria Enterprise Ltd. als aannemer voor de opruimwerkzaamheden had ingeschakeld die – in lijn met de in Nigeria gebruikelijk praktijk – ongeveer 55 jongeren van de Oruma gemeenschap in dienst zou nemen om te helpen bij de opruimwerkzaamheden. Diverse leiders van de gemeenschap twistten echter om de controle over de invulling van die arbeidsplaatsen. Meerdere besprekingen waren nodig voordat deze leiders er uiteindelijk mee akkoord gingen dat de arbeid door jongeren uit alle geledingen van de gemeenschap zou worden verricht. Ten aanzien van de niet-voltooiing van de provisorische reparatie van de weg merkt Shell op dat SPDC, zoals afgesproken, onmiddellijk op 6 juli 2005 is begonnen met de provisorische reparatie van de weg. De aannemer is echter op stel en sprong gemobiliseerd waardoor tijdens de reparatie een aantal maal een tekort aan materiaal is ontstaan. De aannemer moest in die gevallen de levering van nieuw materiaal afwachten voordat hij zijn werkzaamheden kon continueren.
56. Het behoeft geen toelichting dat het onthouden van de toegang aan SPDC door de gemeenschap ook tot vertraging in de opruim- en herstelwerkzaamheden heeft geleid en dat deze vertraging en de schade als gevolg daarvan voor rekening van de gemeenschap komt.

57. Toen de gemeenschap uiteindelijk in augustus 2005 SPDC wel toegang tot het gebied verleende, is terstond begonnen met de opruim- en herstelwerkzaamheden.
58. De opruim- en herstelwerkzaamheden geschieden onder leiding en toezicht van SPDC. De eiser Efanga was hierbij één van de onderaannemers. De werkzaamheden verliepen in verschillende fasen, zoals blijkt uit het '*Report on Recovery, Clean Up and Remediation Project at 20" Kolocreek-Rumekpe Trunkline at Oruma*' (het "**Recovery, Clean Up and Remediation Report**") (productie 7):⁴²
- (i) Mobilisatie
Mobilisatie vond plaats op 18 augustus 2005 (zie het Recovery, Clean Up and Remediation Report, productie 7, onder '*Chronology of Events*').⁴³
- (ii) Verzamelen en verwijderen van de gelekte olie
Van augustus tot oktober 2005 is de gelekte olie die nog van het ondergelopen land en andere wateroppervlakken kon worden opgeschept en die niet in de grond was getrokken of aan planten was verkleefd ('*free phase crude*') zoveel mogelijk verzameld en verwijderd (zie het Recovery, Clean Up and Remediation Report, productie 7, onder 1.1 en onder '*Chronology of Events*'). Deze '*free phase crude*' bevond zich met name op wateroppervlak en werd handmatig verzameld en verwijderd (met behulp van onder meer emmers, hoosvaten en pompen). Deze '*free phase crude*' werd opgeslagen in kunststof tanks en vervolgens overgebracht naar het Kolo Creek '*flow station*'. Er zijn aldus ongeveer 350 vaten olie (oftewel $350 \times 159 = 55.650$ liter olie) verzameld en verwijderd van de naar schatting in totaal gelekte 400 vaten olie (oftewel $400 \times 159 = 63.600$ liter olie) (zie paragraaf 1.1 van het Recovery, Clean Up and Remediation Report, productie 7).
- (iii) Schoonmaak
In oktober en november 2005 is het getroffen gebied schoongemaakt (zie het Recovery, Clean Up and Remediation Report, productie 7, onder 1.2 en onder '*Chronology of Events*'). Daartoe is de licht aangetaste vegetatie afgeveegd met absorberend materiaal. De ernstiger aangetaste vegetatie is verwijderd en vernietigd door gecontroleerde verbranding in putten. Doordat deze vegetatie gecontroleerd in putten is verbrand, is het onwaarschijnlijk dat dit kan hebben geleid tot beschadiging van omliggende vegetatie, zoals

---

⁴² Overgelegd wordt een kopie van het originele rapport, met dien verstande dat de pagina's daarvan kennelijk in een onjuiste volgorde zijn ingebonden. Shell heeft, ten behoeve van de leesbaarheid, getracht zo goed als mogelijk te reconstrueren wat de juiste volgorde is.

⁴³ Anders dan Oguru c.s. stellen, zie Dv, § 116.

Oguru c.s. stellen.⁴⁴ Ook is het – anders dan Oguru c.s. stellen⁴⁵ – onwaarschijnlijk dat na het verzamelen en verwijderen van de ‘*free phase crude*’ en de gecontroleerde verbanding van de vervuilde vegetatie nog olie aanwezig was die zich verder heeft kunnen verspreiden.

(iv) Herstel

Van november 2005 tot april 2006 zijn op land herstelwerkzaamheden uitgevoerd (zie het Recovery, Clean Up and Remediation Report, productie 7, onder 1.3 en onder ‘*Chronology of Events*’; het water behoeft na schoonmaak uiteraard geen verdere herstelwerkzaamheden). De methode die daarvoor is gehanteerd is genaamd ‘*remediation by enhanced natural attenuation through land farming process*’ (RENA). Bij deze bekende en internationaal geaccepteerde methode voor biologisch herstel van grond bij verontreiniging met koolwaterstoffen wordt gebruik gemaakt van de in de grond aanwezige micro-organismen om de vervuilde grond weer terug te brengen in zijn oorspronkelijke conditie. RENA bevordert een versneld herstel van het milieu, dat vanzelf doorgaat tot de oorspronkelijke waarden in het getroffen gebied zijn bereikt. Aan de met koolwaterstoffen vervuilde grond wordt materiaal (bijvoorbeeld takjes of houtsnippers) toegevoegd die de ventilatie van de grond bevorderen, hetgeen de groei stimuleert van de in de grond aanwezige micro-organismen die de koolwaterstofverbindingen afbreken. Nadat de grond aldus was bewerkt en in dijkes (‘*windrows*’) was opgeslagen, is deze met tussenpozen tweemaal omgeploegd teneinde de verontreinigde grond zoveel mogelijk bloot te stellen aan de lucht en daarmee het natuurlijk herstel te bevorderen (in het Recovery, Clean Up and Remediation Report wordt dit opslaan van de grond in dijkes overigens per abuis ‘*raising of windows*’ in plaats van ‘*raising of windrows*’ genoemd).

(v) Demobilisatie

De feitelijke voltooiing van de opruim- en herstelwerkzaamheden en de demobilisatie vonden plaats in april 2006 (zie Recovery, Clean Up and Remediation Report onder ‘*Chronology of Events*’ (productie 7)). Het Recovery, Clean Up and Remediation Report dateert dan ook, blijkens de ondertekening ervan, van 2 mei 2006.

59. De uitgevoerde opruim- en herstelwerkzaamheden zijn gecertificeerd door de federale en deelstatelijke overheidsinstanties voor milieutoezicht nadat zij het getroffen gebied in augustus 2006 hebben geïnspecteerd (zie het Clean-up and Remediation Certification Format, productie A.6 van Oguru c.s., in het bijzonder achter “STATUS” waar staat ‘*Site Certified*’). Uit het Clean-up and Remediation Certification Format blijkt dat de concentratie Total Petroleum Hydrocarbon

---

⁴⁴ Zie Dv, § 34, 35 en 118.

⁴⁵ Zie Dv, § 34.

(TPH) is verminderd van 3.074 mg/kg tot 61 mg/kg. Dit betekent dat de opruim- en herstelwerkzaamheden succesvol zijn afgerond (zie nader hieronder §§ 108-112).

NB: De afkortingen in productie A.6 staan voor de volgende instanties:

NOSDRA	National Oil Spill Detection and Response Agency
NAPIMS	National Petroleum Investment and Management Services
SMENV	Bayelsa State Ministry of Environment

60. Zoals uit het voorgaande mag blijken zijn de opruim- en herstelwerkzaamheden naar behoren uitgevoerd. Voorzover Oguru c.s. met een beroep op het door hen in het geding gebrachte rapport van Bryjark Environmental Services getiteld '*The Federal Republic of Nigeria – Post Impact Assessment Study Of The Oil Spillage In Oruma, Bayelsa State*' (Productie B.2 van Oguru c.s) het tegendeel willen beweren, zijn hun stellingen onvoldoende concreet. Uit de enkele stelling dat in dit onderzoek "nog steeds duidelijke koolwaterstofvervuiling van het gebied" werd waargenomen,⁴⁶ volgt niet dat de opruim- en herstelwerkzaamheden niet naar behoren zouden zijn uitgevoerd. Waar het om gaat is of de gemeten waarden beneden de geldende interventiewaarden liggen. Daarover vermeldt het rapport niets. Ook overigens is er het nodige op het rapport aan te merken. De rapporteur is kennelijk zelf onzeker over de herkomst van de door hem geconstateerde verontreiniging en van een aantal meetpunten is de geografische locatie niet vermeld. Daarnaast is van een aantal bevindingen niet duidelijk of die berusten op eigen waarneming van de rapporteur – het rapport is blijkens de daarin opgenomen informatie twee jaar na de lekkage opgesteld – of dat zij niet meer zijn dan een optekening van hetgeen de rapporteur verteld is. Zo is op verschillende plaatsen vermeld dat bij het verbranden van ernstiger verontreinigde vegetatie schade zou zijn toegebracht aan omliggende vegetatie zonder dat duidelijk wordt hoe de rapporteur dat zo'n twee jaar na dato heeft kunnen vaststellen.

III.4 De oorzaak van de olie lekkage: sabotage

Sabotage

61. De olie lekkage is veroorzaakt door sabotage en niet door corrosie als gevolg van gebrekkig onderhoud zoals Oguru c.s. stellen.⁴⁷ Dit volgt onomstotelijk uit de volgende feiten:
- (i) Het '*Joint Investigation Team*' heeft geconstateerd dat de grond op de plaats van de lekkage sporen vertoonde van eerder graafwerk en dat de

---

⁴⁶ Zie Dv, § 35.

⁴⁷ Zie Dv, § 32, 84, 92, 124-125 en 304 en hoofdstukken 9.3.1 en 16.1.4.

grond op de plaats van de lekkage veel losser was dan de grond daaromheen. In Part A van het JIT rapport (productie A.4 van Oguru c.s.) staat onder 3(v) na het 1^e respectievelijk het 2^e bullet point:

“Evidence of Previous Excavation: Yes”

“Soft Soil backfill: Yes”

In Part B van het JIT Rapport (productie A.5 van Oguru c.s.) staat onder 4 na het 2^e respectievelijk het 3^e gedachtestreepje:

“Evidence of previous excavation noticed at leak site”

“During excavation to expose pipe, the soil texture at the leak spot was softer than the surrounding soil”.

Ook op de video-opname van de inspectie van het *'Joint Investigation Team'* (productie A.11 Oguru c.s.) is te zien dat het grondoppervlak vanaf de eerste werkzaamheden niet vlak was, maar was bedekt met hopen zachtere grond, hetgeen bevestigt dat de grond eerder uitgegraven is geweest. Shell betwist dat op de video-opname te zien zou zijn dat de mannen veel kracht moeten zetten om hun spades in de grond te kunnen steken en de wand van de put uit massieve kleigrond lijkt te bestaan, zoals Oguru c.s. stellen.⁴⁸ Maar zelfs als dit zo zou zijn, dan betekent dit niet dat de grond boven het lek niet eerder is uitgegraven geweest. Het gaat hier immers om kleigrond, niet om los zand. Ook recent omgewoelde klei is vrij solide en het kost dus kracht deze op te scheppen. Verder hebben de saboteurs uiteraard niet zo'n groot gat hoeven graven als nodig was voor de reparatie van het lek, waarbij de Pijpleiding geheel moest worden blootgelegd. Zij hebben dus naar alle waarschijnlijkheid niet gegraven tot aan de buitenrand en de diepte van de put die bij de inspectie van het *'Joint Investigation Team'* is gegraven, waardoor de grond bij die rand en op die diepte niet eerder is omgewoeld.

- (ii) Op de video-opname van de inspectie door het *'Joint Investigation Team'* (productie A.11 Oguru c.s.) is te zien dat de uit de Pijpleiding gelekte olie van aanvang af (vrijwel) recht boven het lek uit de grond omhoog borrelde voordat het lek werd blootgelegd en gedicht. Ook dit toont aan dat er sprake was van sabotage. Het omhoog borrelen van olie (of andere vloeistof) is namelijk alleen mogelijk als er kleine ruimten met lucht in de grond zitten die met elkaar in verbinding staan. Het omhoog borrelen van olie (of andere vloeistof) ontstaat als de olie (of andere vloeistof) in deze ruimten loopt en de plaats inneemt van de lucht. Losse grond bevat uiteraard veel meer van dergelijke ruimten dan samengepakte grond. Klei,

---

⁴⁸ Zie Dv, § 274.

waaruit de grond rondom de lekkage bestaat, bevat in samengepakte vorm weliswaar kleine met lucht gevulde ruimten, maar deze staan niet met elkaar in verbinding. Niet omgegraven klei kan dus geen olie (of andere vloeistof) transporteren en het omhoog bubbelen van olie (of andere vloeistof) daarin is dus niet mogelijk. Als de klei is losgemaakt, bijvoorbeeld doordat deze is opgegraven, dan worden de kleine met lucht gevulde ruimten gebroken en komen deze met elkaar in verbinding te staan. Dan is het transport van olie (of andere vloeistof) en dus het omhoog bubbelen daarvan wel mogelijk.

- (iii) Anders dan Oguru c.s. stellen,⁴⁹ ligt de Pijpleiding op de plaats van de lekkage ongeveer 1,25 à 1,75 meter onder de grond, gemeten vanaf de top van de leiding tot het grondoppervlak. Een dergelijke diepte sluit sabotage geenszins uit. Dat de Pijpleiding op de plaats van de lekkage ongeveer 1,25 à 1,75 meter onder de grond ligt blijkt allereerst uit het *'pipeline plan & profile'* van de Pijpleiding dat is overgelegd als productie 5. Voorts blijkt dit uit de video-opname van de inspectie door het *'Joint Investigation Team'* (productie A.11 van Oguru c.s.). Omdat de Pijpleiding ongeveer 1,25 à 1,75 meter onder de grond ligt en een diameter van ongeveer 51 cm heeft, ligt de onderkant van de pijpleiding ongeveer 1,75 à 2,25 meter onder de grond. In geval van een lek moet dan een kuil worden gegraven van tenminste 2 à 2,50 meter diep teneinde de onderkant van de pijpleiding voldoende bloot te leggen om het lek te dichten door het zetten van een klem (zoals in het onderhavige geval is gebeurd). Een dergelijke klem wordt namelijk om de hele omtrek van de pijp gezet. Op de video-opname is te zien dat de afstand van de bodem van het gegraven gat, die een stuk onder de onderkant van de Pijpleiding ligt, tot het grondoppervlak – en dus niet tot de bovenkant van de bergen opgegraven grond aan de rand van het gegraven gat die Oguru c.s. ten onrechte als het grondoppervlakkniveau lijken aan te merken⁵⁰ – zo'n 2 à 2,50 meter was.
- (iv) Het *'Joint Investigation Team'* heeft geconstateerd dat de coalton-enamel coating goed aan de Pijpleiding kleefde, hetgeen externe corrosie als oorzaak van de lekkage zeer onwaarschijnlijk maakt. De door het *'Joint Investigation Team'* geconstateerde zeer plaatselijke beschadiging van de coating rondom het lek duidt bovendien op sabotage. In Part A van het JIT Rapport (productie A.4 van Oguru c.s.) staat onder 3(v) na het 3^e bullet point:

"Coating Damage: Yes"

---

⁴⁹ Zie Dv, § 31 en 255.

⁵⁰ Zie Dv, § 255.

In Part B van het JIT Rapport (productie A.5 van Oguru c.s.) staat onder 4 na het 4^e gedachtestreepje:

“The pipe is coated with coalton enamel material. During de-coating, there was satisfactory coating adhesion to the pipe, however, there was coating damage around the leak spot suspectedly caused by a third party interference.”

Oguru c.s. betogen dat het gat in de leiding bij het inbrengen van de plug een aantal keer werd gemist, waardoor schade aan de deklaag en/of de Pijpleiding is ontstaan.⁵¹ Dit wordt niet ondersteund door de video-opname en is bovendien hoogst onwaarschijnlijk. Ten eerste blijkt niet uit de video-opname dat is misgeslagen, noch dat zo hard is geslagen dat daardoor schade aan de coating kan zijn ontstaan. Daarbij moet worden bedacht dat het zeer onwaarschijnlijk is dat een dergelijke misslag, gezien het feit dat het gat in een plas met olie lag, hard genoeg is om de coating te beschadigen. Ten tweede zal, gezien het feit dat de reparateur de houten plug met zijn hand op de plaats (dus in het gat in de leiding) houdt, een gemiste hamerslag eerder schade aan de hand van de reparateur tot gevolg hebben dan schade aan de pijpleiding. Nog minder aannemelijk is het dat het lossteken van de grond rondom de Pijpleiding – zoals Oguru c.s. stellen⁵² – heeft geleid tot de door het JIT geconstateerde, zeer lokale beschadiging van de Pijpleiding rondom het lek.

- (v) Het ‘*Joint Investigation Team*’ heeft voorts geconstateerd dat het uitwendige oppervlak van de Pijpleiding glad was en geen tekenen van putjes of corrosie vertoonde, hetgeen eveneens externe corrosie als oorzaak van de lekkage zeer onwaarschijnlijk maakt. In Part A van het JIT Rapport (productie A.4 van Oguru c.s.) staat onder 3(v) na het 7^e bullet point:

“External Corrosion: No”

In Part B van het JIT Rapport (productie A.5 van Oguru c.s.) staat onder 4 na het 5^e gedachtestreepje:

“External surface condition of the pipe when de-coated was smooth without any sign of pitting / corrosion.”

- (vi) Het ‘*Joint Investigation Team*’ heeft bovendien door middel van UT metingen geconstateerd dat de dikte van de wand van de Pijpleiding rond

---

⁵¹ Zie Dv, § 275 en 280.

⁵² Zie Dv, § 275.

het lek niet significant dunner was dan de oorspronkelijke dikte daarvan, hetgeen – anders dan Oguru c.s. stellen⁵³ – inwendige corrosie van de leiding als oorzaak van de lekkage uitsluit. De bij de inspectie van het lek gemeten waarden staan in Part B van het JIT Rapport (productie A.5 van Oguru c.s.) onder 4 na het 6^e respectievelijk het 7^e gedachtestreepje:

“(…) Ultrasonic thickness measurements taken with a D-meter around the leak hole and around the circumference of the pipe indicated no significant wall loss.”

U.T. Around Leak Hole

a – 9.7   d – 9.6
b – 9.6   e – 9.5
c – 9.6   f – 9.6

U.T. Around Pipe

	12	3	6	9
A	9.7	9.6	9.2	9.4
B	9.6	9.5	9.3	9.5
C	9.6	9.5	9.3	9.5

De oorspronkelijke – gemiddelde – dikte van de wand van de Pijpleiding is 9,5 mm, waarbij zij opgemerkt dat afwijkingen van deze gemiddelde wanddikte zowel naar boven als naar beneden binnen een bandbreedte van plus of min 10% normaal zijn. De metingen die hierboven onder het hoofdje “U.T. Around Leak Hole” zijn weergegeven zijn steeds op een afstand van circa 2 tot 5 millimeter van het gat genomen. Deze meetresultaten maken duidelijk dat de dikte van de wand van de Pijpleiding rondom het lek niet of nauwelijks was afgenomen ten opzichte van de oorspronkelijke wanddikte. Omdat een gat veroorzaakt door corrosie altijd gepaard gaat met een verdunning van de wanddikte rondom het gat, sluiten deze meetresultaten corrosie als oorzaak van de lekkage uit.

Op de video-opname die door Milieudefensie c.s. is overgelegd als productie A.11, zijn overigens de eerste vijf metingen die in Part B van het JIT Rapport zijn genoteerd onder “U.T. Around Leak Hole” niet te zien. Enkel de laatste van de metingen die in Part B van het JIT Rapport zijn genoteerd onder “U.T. Around Leak Hole” (de meting sub f) en de metingen die in Part B van het JIT Rapport zijn genoteerd onder “U.T. Around Pipe” zijn op deze video-opname te zien (zie de laatste shot van

⁵³ Zie Dv, § 84.

de video-opname, dat wil zeggen vanaf 9:29). De meting van de onder f onder "U.T. Around Leak Hole" genoteerde waarde wordt gedaan nadat een man bovenaan de kuil de man in een oranje Shell overall die in de kuil de metingen doet eraan herinnert dat "*it remains one point*". De man die de metingen doet, geeft daarna de waarde "*nine six*" door. De onder "U.T. Around Pipe" genoteerde waarden komen overeen met de daarna doorgegeven waarden door de man die de metingen doet:

"Nine seven, nine six, nine two, nine four, nine six, nine five, nine three, nine five, nine six, nine five, nine three, nine five."

De cijfers 12, 3, 6 en 9 die in Part B van het JIT Rapport zijn genoteerd onder "U.T. Around Pipe" staan voor de posities op de omtrek van de leiding, afgezet in uren.

- (vii) Het '*Joint Investigation Team*' heeft bovendien geconstateerd dat de lekkage bestond uit een gaatje in de Pijpleiding met een diameter van 8 mm, dat het gaatje rond was en gladde randen had, gelijk een boorgat, en dat het op de 8.30 uurpositie van de Pijpleiding zat. Ook dit duidt op sabotage als oorzaak van de lekkage. In Part A van het JIT Rapport (productie A.4 van Oguru c.s.) staat onder 3(v) na het 5^e bullet point:

"Drill-Hole: Yes"

In Part B van het JIT Rapport (productie A.5 van Oguru c.s.) staat onder 4 na het 6^e gedachtestreepje:

"The leak hole was at 8.30 o'clock position. The hole measuring 8mm in diameter was round and circular in shape with smooth edges consistent with damage done with a drilling device by unknown persons (...)."

Oguru c.s. stellen dat het gaatje een porielekkage of 'pinhole' was. Deze stelling stuit af op de bevindingen van het JIT over de vorm van het in de leiding aangetroffen gat (rond) en over de conditie van de leiding rond het gat. Een gat dat is veroorzaakt door corrosie gaat altijd gepaard met een verdunning van de wanddikte rondom het gat. Corrosie kan niet leiden tot een gat dat, zoals een boorgat, zowel aan de binnen- als aan de buitenkant van de pijp even groot is en waarbij geen sprake is van verdunning van de wand om het gat. Zou het onderhavige gat door corrosie van binnenuit zijn veroorzaakt, dan zou de wand aan de binnenzijde direct rondom het gat dan ook (veel) dunner zijn geweest dan de normale wanddikte van de leiding. De waarden die door het JIT zijn vastgesteld, komen evenwel overeen met de normale wanddikte van de leiding, en sluiten daarmee (interne) corrosie als oorzaak van de lekkage

uit. Daarnaast leiden Oguru c.s. ten onrechte uit het door hen genoemde verzoek om onderzoek naar bacteriële corrosie af dat boren niet de enige mogelijke oorzaak voor een afzonderlijk gat in een pijpleiding is. Shell betwist niet dat bacteriologische corrosie bestaat. Bacteriologische corrosie leidt echter tot een meer of minder lokale of groefvormige aantasting van de wand van de pijpleiding, nooit tot een afzonderlijk, rond gat in een pijpleiding zonder dat de wand van de pijpleiding daaromheen slijtage vertoont.

Oguru c.s. stellen voorts dat uit de door hen overgelegde video-opname (productie A.11 van Oguru c.s.) niet zou blijken dat het om een rond gat met gelijkmatige randen gaat.⁵⁴ Shell is het daarmee in zoverre eens dat de video-opname überhaupt geen beeld van het gat laat zien waaruit blijkt wat voor een gat het is. Uit de video-opname volgt dus anders dan Oguru c.s. suggereren niet dat het *niet* om een rond gat met gelijkmatige randen gaat.

Oguru c.s. stellen tot slot dat het '*Joint Investigation Team*' door de voortdurende oliestroom uit het gat niet heeft kunnen vaststellen dat het om sabotage ging, dat SPDC (of bedoelen zij het '*Joint Investigation Team*'?) het gat niet heeft kunnen inspecteren voordat de lekkage was gestopt omdat het gat door de daaruit stromende olie aan het zicht was onttrokken en dat het door de grote hoeveelheid olie rondom de Pijpleiding ook na het dichten van het gat moeilijk zo niet onmogelijk was om de omvang en aard van het lek vast te stellen.⁵⁵ Op de video-opname (productie A.11 van Oguru c.s.) is echter goed te zien dat, nádat het gat provisorisch was gedicht, eerst de Pijpleiding is blootgelegd en de restanten vloeistof uit de gegraven kuil zijn gehaald en dat pas daarna de leden van het '*Joint Investigation Team*' één voor één de – nagenoeg droge – kuil rond het uitgegraven deel van de Pijpleiding zijn ingegaan om het lek van dichtbij te inspecteren.

- (viii) Net als het JIT Rapport (zie hierboven), noemt het Clean-up and Remediation Certification Format dat is afgegeven door de federale en staatsoverheidsinstanties voor milieutoezicht nadat zij het getroffen – en inmiddels schoongemaakte en herstelde – gebied in augustus 2006 hadden geïnspecteerd sabotage als de oorzaak van de lekkage (zie productie A.6 van Oguru c.s., onder 1.B.).
- (ix) Oguru c.s. merken nog op dat sabotage onwaarschijnlijk is, omdat een saboteur geen voordeel zou hebben gehad van het aftappen van olie. De

---

⁵⁴ Zie Dv, § 277.

⁵⁵ Zie Dv, § 278, 279 en 280.

plaats van de lekkage zou enkel moeizaam te voet te bereiken zijn geweest omdat de dichtstbijzijnde weg op een afstand van twee kilometer lag en het land door het regenseizoen drassig was.⁵⁶ Sabotages als de onderhavige zijn doorgaans evenwel niet gericht op diefstal van olie, maar op het verwerven van geld in de vorm van werk, schadevergoeding etc.

62. De voorgaande feiten tonen ieder afzonderlijk en gezamenlijk aan dat sabotage – en niet corrosie als gevolg van gebrekkig onderhoud – de oorzaak van de onderhavige olie lekkage was.

Het JIT rapport

63. Oguru c.s. voeren nog aan dat het JIT Rapport geen bewijs van sabotage kan leveren omdat het niet op de vereiste wijze tot stand zou zijn gekomen.⁵⁷ Zij stellen dat het JIT bij unanimititeit dient vast te stellen wat de oorzaak is van de lekkage.⁵⁸ Deze stelling is onjuist.
64. De *'Environmental Guidelines and Standards for the Petroleum Industry in Nigeria (EGASPIN)'* van het DPR ("**EGASPIN**"; **productie 8**) voorzien weliswaar in een onderzoek door een *'Joint Investigation Team'*, maar behelzen overigens geen voorschriften over de wijze waarop dat team dient te opereren, noch over de wijze waarop het team zijn conclusies trekt. Evenmin schrijft EGASPIN voor dat het *'Joint Investigation Team'* moet rapporteren, laat staan dat EGASPIN voorschriften bevat over de wijze waarop een rapportage tot stand zou moeten komen. Hieruit volgt reeds dat unanimititeit onder de leden van het JIT over de oorzaak van de lekkage niet is vereist. Basil Omiyi was hiervan niet op de hoogte op het moment dat hij de uitlating deed waarop Oguru c.s. een beroep doen en heeft zulks inmiddels bevestigd.
65. In het onderhavige geval maakten vertegenwoordigers van het federale Ministerie van Milieuaangelegenheden en het Ministerie van Milieuaangelegenheden van Bayelsa State deel uit van het *'Joint Investigation Team'*. Zij hebben het JIT Rapport van overheidszijde getekend.
66. Overigens geldt dat de stelling van Oguru c.s. dat het JIT Rapport niet op de vereiste wijze tot stand zou zijn gekomen (hetgeen Shell betwist), natuurlijk niet betekent dat aan het rapport geen bewijskracht zou toekomen. Bovendien stellen Oguru c.s. niet dat de inhoud van het rapport niet zou overeenstemmen met de waarheid (behoudens dat zij in algemene termen de conclusie sabotage bestrijden).

---

⁵⁶ Zie Dv, § 258.

⁵⁷ Zie Dv, hoofdstuk 16.1.3.

⁵⁸ Zie Dv, § 263.

Sabotage is geen standaard verweer

67. Oguru c.s. voeren voorts nog aan dat sabotage een standaard verweer van SPDC is teneinde te betwisten dat sabotage de oorzaak van de lekkage was.⁵⁹ Dit is noch relevant, noch waar.
68. Ten eerste is in het geheel niet relevant of sabotage een standaard verweer is. Waar het op aankomt is of de lekkage *in dit geval* is veroorzaakt door sabotage. Zoals hierboven in § 61 is uiteengezet, volgt uit de daar genoemde feiten en omstandigheden dat de litigieuze lekkage is veroorzaakt door sabotage.
69. Ten tweede volgt al uit de door Oguru c.s. in § 49 van de Dagvaarding weergegeven tabel van oorzaken van lekkages dat SPDC bij lange na niet altijd sabotage als oorzaak van lekkages aanmerkt. Sabotage is dus geen standaard verweer van SPDC. Dat in deze tabel wel een toename is te zien van lekkages die zijn veroorzaakt door sabotage is helaas een weerspiegeling van de toenemende onveilige en vijandige situatie in de Niger delta.⁶⁰

III.5 De betrokkenheid van RDS

70. RDS is, net als de andere (tussen)houdstermaatschappijen in de Royal Dutch Shell groep, niet (rechtstreeks) betrokken bij de activiteiten van haar (indirecte) dochtermaatschappijen, waaronder SPDC. SPDC is een zelfstandige vennootschap en haar raad van bestuur is autonoom in het bestuur van de vennootschap.⁶¹ De Royal Dutch Shell groepsmaatschappijen geven elkaar geen instructies, maar worden geacht zich te houden aan die groepsbeleidsregels die zij zelf hebben aangenomen.
71. Op het moment dat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep kwam te staan was, zoals hierboven in § 16 reeds is vermeld, het lek al meer dan twee weken gedicht. Voor de beoordeling van de vorderingen van Oguru c.s. tegen

---

⁵⁹ Zie Dv, hoofdstuk 16.1.1.

⁶⁰ Overigens valt uit diezelfde tabel op te maken dat ook over in de periode 1998 – 2007 de meerderheid van de lekkages waarop die tabel betrekking heeft, veroorzaakt werd door sabotage en niet - zoals Oguru c.s. in Dv, § 62, ten onrechte stellen – door achterstallig onderhoud.

⁶¹ Oguru c.s. betogen onder meer met een beroep op de gelijkenis tussen de brieven van RDS en SPDC van 20 juni 2008 aan de raadvrouw van Oguru c.s. van 20 juni 2008 (producties A.2 en A.3 van Oguru c.s.) het tegendeel (Dv, § 139), maar zien er daarbij aan voorbij dat de brief van RDS blijkens de zinsnede '*we do consider it appropriate to summarize our understanding of SPDC's views on the incidents*' op het punt van de weergave van de in die brieven besproken gebeurtenissen in Nigeria niet meer behelst dan een weergave van (RDS' begrip van) SPDC's standpunt. Daaruit blijkt veeleer een zelfstandigheid van SPDC dan een onzelfstandigheid.

RDS zijn hun stellingen ten aanzien van feiten en omstandigheden die zouden zijn voorgevallen in de periode dat RDS nog niet aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep stond vanzelfsprekend irrelevant. Het kan in het licht hiervan bij de vorderingen tegen RDS dus uitsluitend gaan om SPDC's opruim- en herstelwerkzaamheden in de periode nadat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep is komen te staan.

72. RDS is op geen enkele wijze betrokken geweest bij het verwijderen van de gelekte olie en het herstellen van het getroffen gebied. RDS had zelfs geen kennis van de olie lekkage nabij Oruma of van het feit dat SPDC opruim- en herstelwerkzaamheden verrichtte. De olie lekkage nabij Oruma is noch aan de Board of Directors gerapporteerd, noch aan het Executive Committee, dat de CEO ondersteunt. Evenmin is die olie lekkage gerapporteerd aan Malcolm Brinded, het lid van de RDS Board met bijzondere verantwoordelijkheid voor de Exploratie en Productie business en voor de Regio waar Nigeria in valt. De reden daarvoor ligt in de relatief beperkte omvang (naar schatting een hoeveelheid van 400 vaten) en gevolgen van de olie lekkage. De olie lekkage nabij Oruma is wel aan het HSE (Health Safety and Environment) team van Shell International Exploration and Production B.V. gerapporteerd. Dit team is echter niet verbonden aan RDS en was niet gehouden de lekkage aan RDS te melden. Alhoewel Oguru c.s. terecht stellen dat het Executive Committee op de hoogte wordt gehouden van alle serieuze milieu-incidenten en de oorzaak hiervan, trekken zij daaruit ten onrechte de conclusie dat SPDC een analyse van de oorzaak van de olie lekkage nabij Oruma aan het Executive Committee diende over te leggen.⁶²
73. De conclusie is dat RDS in het geheel niet betrokken is geweest bij de opruim- en herstelwerkzaamheden die SPDC in de periode augustus 2005 – april 2006 heeft uitgevoerd. Zij was zelfs noch van de olie lekkage zelf, noch van die opruim- en herstelwerkzaamheden op de hoogte. De stelling van Oguru c.s. dat RDS "behalve over de wetenschap ook over de zeggenschap en middelen beschikken om in te grijpen in het schadeveroorzakende handelen door haar werkmaatschappij Shell Nigeria",⁶³ stuit hierop reeds af. Maar ook los daarvan geldt dat RDS rechtens niet tot enig ingrijpen gehouden zou zijn, zoals hieronder in § IV.6 nader uiteen wordt gezet.

IV. SHELL'S POSITIE

IV.1 Nederlandse rechter heeft geen rechtsmacht t.a.v. SPDC

74. SPDC beroept zich allereerst op de onbevoegdheid van de Nederlandse rechter om kennis te nemen van de tegen SPDC ingestelde vorderingen. Anders dan

---

⁶² Dv, § 157.

⁶³ Dv, § 159.

Oguru c.s. menen,⁶⁴ biedt art. 7 lid 1 Rv. onvoldoende basis om de bevoegdheid van de Nederlandse rechter aan te nemen voor zover het gaat om de vorderingen ingesteld tegen SPDC. Ten eerste is niet voldaan aan de eis dat een zodanige samenhang bestaat tussen de vorderingen tegen RDS enerzijds en die tegen SPDC anderzijds, dat redenen van doelmatigheid een gezamenlijke behandeling rechtvaardigen. En ten tweede maken Oguru c.s. misbruik van procesrecht door vorderingen in te stellen tegen RDS op een evident ontoereikende grondslag met kennelijk als uitsluitend doel rechtsmacht van de Nederlandse rechter te creëren ten aanzien van SPDC.

Onvoldoende samenhang tussen de vorderingen tegen RDS en die tegen SPDC

75. De toets of een zodanige samenhang bestaat tussen bepaalde vorderingen, dat redenen van doelmatigheid een gezamenlijke behandeling rechtvaardigen, komt zowel voor in het interne procesrecht, als bij de beoordeling van de rechtsmacht van de Nederlandse rechter. In het interne procesrecht wordt deze toets aangelegd bij de vraag of subjectieve cumulatie aan de zijde van eisers en/of gedaagden is toegelaten,⁶⁵ en bij de vraag of een vordering tot voeging van zaken op de voet van art. 220-222 Rv. toewijsbaar is.⁶⁶ Bij de beoordeling van de vraag of de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt op grond van art. 7 Rv. dient de doelmatigheidseis strenger te worden uitgelegd dan in het interne procesrecht. Dit blijkt uit de volgende passage uit de Parlementaire Geschiedenis:⁶⁷

“In het kader van de rechtsmachttoets biedt artikel 7 (1.1.6) echter ruimte aan een wat strengere eis van samenhang (“voldoende samenhang”) dan in het interne procesrecht het geval is. Daarbij kan de invulling van het begrip samenhang mede geschieden aan de hand van hetzelfde begrip in artikel 7 (1.1.6), eerste lid, waar het begrip in verband wordt gebracht met de doelmatigheid van een gezamenlijke behandeling.”

76. Hierbij moet worden bedacht dat het aannemen van rechtsmacht van de Nederlandse rechter een ingrijpender rechtsgevolg is dan toelating van subjectieve cumulatie of voeging. In geval van subjectieve cumulatie blijft de rechter gehouden om de vorderingen van iedere individuele eiser c.q. tegen iedere individuele gedaagde (zo nodig) afzonderlijk te onderzoeken, en deze te beoordelen op grond van de omstandigheden die specifiek voor die eiser of gedaagde gelden. In geval van voeging blijft zelfs sprake van afzonderlijke zaken. De gevolgen van subjectieve cumulatie of voeging van zaken zijn dus in

---

⁶⁴ Zie Dv, § 18.

⁶⁵ Zie HR 27 oktober 1978, NJ 1980, 102.

⁶⁶ Zie noot WH Heemskerk onder HR 27 oktober 1978, NJ 1980, 102.

⁶⁷ Zie Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 109.

beginsel niet ingrijpend. Dit uitgangspunt is mede bepalend voor de beslissing of subjectieve cumulatie of voeging om redenen van doelmatigheid gerechtvaardigd is. Omgekeerd geldt dat er een hoge(re) drempel moet gelden bij de vraag of redenen van doelmatigheid gezamenlijke behandeling van vorderingen tegen verschillende gedaagden rechtvaardigen, wanneer het gevolg van bevestigende beantwoording van die vraag is dat de Nederlandse rechter op die grond rechtsmacht verkrijgt over een gedaagde waarover hij anders geen rechtsmacht zou hebben.

77. Vooropgesteld moet worden dat het niet zo is dat de Nederlandse rechter op een andere grond dan art. 7 lid 1 Rv rechtsmacht ten aanzien van SPDC toekomt. In dit geval geldt dus de in de vorige alinea aangeduide hoge(re) drempel: als de rechter zou beslissen dat is voldaan aan de eis dat gezamenlijke behandeling van de vorderingen tegen RDS en die tegen SPDC om redenen van doelmatigheid gerechtvaardigd is, dan creëert hij daarmee rechtsmacht over SPDC. Om de hierna volgende redenen is niet aan die, in het onderhavige geval relatief streng uit te leggen, eis voldaan.
78. De grondslag van de vorderingen van Oguru c.s. tegen SPDC is een geheel andere dan die van de vorderingen tegen RDS. De aansprakelijkheid van SPDC berust volgens Oguru c.s. op SPDC's handelen en nalaten in haar hoedanigheid van 'operator' van de Joint Venture c.q. van de Pijpleiding. De aansprakelijkheid van RDS berust volgens Oguru c.s. op RDS's handelen en nalaten in haar hoedanigheid van (uiteindelijke) moedermaatschappij van SPDC. Bij de beoordeling van de vorderingen tegen SPDC spelen dan ook geheel andere vragen dan bij die tegen RDS. Wat SPDC betreft gaat het om de oorzaken van de litigieuze olie lekkage en haar handelen in het kader van het opruimen van de gevolgen daarvan. Wat RDS betreft gaat het om de vraag of er een toereikende grond is voor doorbraak van aansprakelijkheid in concernverhoudingen.
79. Naar het ten dezen toepasselijke Nigeriaanse recht zijn de stellingen van Oguru c.s. ontoereikend om hun doorbraak vordering tegen RDS te kunnen dragen. Dit wordt hieronder nader toegelicht.⁶⁸ Dit betekent dat voor de beoordeling van de vorderingen tegen RDS kan worden volstaan met de vaststelling dat zelfs wanneer juist zou zijn hetgeen Oguru c.s. in de Dagvaarding stellen ten aanzien van het opruimen van de gevolgen van de litigieuze olie lekkage – hetgeen Shell betwist – de vorderingen tegen RDS moeten worden afgewezen. Bij die stand van zaken kan niet worden gezegd dat er redenen van doelmatigheid zijn die rechtvaardigen om de vorderingen tegen RDS en die tegen SPDC gezamenlijk te behandelen.

---

⁶⁸ Zie hieronder §§ 118-128. Hetzelfde geldt overigens naar Nederlands recht, zie hieronder, §§ 129-140.

Misbruik van procesrecht

80. De constatering dat de stellingen van Oguru c.s. ontoereikend zijn om hun doorbraak vordering tegen RDS te kunnen dragen, leidt tevens tot de conclusie dat de vorderingen tegen RDS uitsluitend zijn ingesteld teneinde rechtsmacht van de Nederlandse rechter ten aanzien van SPDC te creëren. Hier komt bij dat de geboden gevorderd onder III tot en met VII van het petitum naar hun aard slechts aan SPDC kunnen worden opgelegd.⁶⁹ De dwangsommen gevorderd onder VIII van het petitum kunnen derhalve ook alleen aan SPDC worden opgelegd. Ook hieruit blijkt dat Oguru c.s. rechtsmacht van de Nederlandse rechter ten aanzien van SPDC tracht te creëren door RDS mee te dagvaarden. Oguru c.s. maken misbruik van procesrecht door vorderingen op evident ontoereikende grondslag in te stellen tegen RDS teneinde rechtsmacht van de Nederlandse rechter te creëren ten aanzien van SPDC.⁷⁰

IV.2 Nigeriaans recht is van toepassing

81. De vorderingen van Oguru c.s. moeten worden beoordeeld naar Nigeriaans recht. Dit volgt uit art. 3 lid 2 van de Wet conflictenrecht onrechtmatige daad (“**WCOD**”). Ten onrechte stellen Oguru c.s. dat Nederlands recht van toepassing is op hun vorderingen. Zij voeren aan dat de aan RDS verweten onrechtmatige gedragingen in Nederland hebben plaatsgevonden.⁷¹ Hiermee hebben zij kennelijk het oog op de hoofdregel van art. 3 lid 1 WCOD:

“Verbintenissen uit onrechtmatige daad worden beheerst door het recht van de Staat op welks grondgebied de daad plaatsvindt.”

Oguru c.s. zien er echter onder meer aan voorbij dat art. 3 lid 2 WCOD bepaalt:

“In afwijking van het eerste lid wordt, wanneer een daad schadelijk inwerkt op een persoon, een goed of het natuurlijke milieu elders dan in de Staat op welks grondgebied die daad plaatsvindt, het recht toegepast van de Staat op welks grondgebied die inwerking geschiedt, tenzij de dader de inwerking aldaar redelijkerwijs niet heeft kunnen voorzien.”

82. De aan Shell verweten onrechtmatige daden hebben, zo stellen Oguru c.s., schadelijk ingewerkt op goederen van Oguru en Efanga en het natuurlijke milieu nabij Oruma. In het licht hiervan is op grond van art. 3 lid 2 WCOD op de

---

⁶⁹ Zie hieronder § IV.8. Naar daar nader aan de orde komt, zijn de vorderingen onder III t/m VIII overigens naar het ten deze toepasselijke Nigeriaanse recht niet toewijsbaar omdat de gevorderde geboden onvoldoende precies zijn geformuleerd.

⁷⁰ Losbladige Rechtsvordering, Bewaarband Oud, art. 126, aant. 8.

⁷¹ Zie Dv, § 19.

vorderingen van Oguru c.s. van toepassing het recht van de Staat op welks grondgebied die inwerking geschiedt, dat wil zeggen het Nigeriaans recht. Dit geldt zowel voor de vorderingen ingesteld tegen RDS als voor die ingesteld tegen SPDC. Meer precies is van toepassing het recht dat geldt in de deelstaat Bayelsa State waarin Oruma is gelegen. Kortheidshalve wordt dat recht, dat naast federaal Nigeriaans recht ook deelstatelijk recht omvat, in dit processtuk aangeduid als Nigeriaans recht.

83. Voor de volledigheid merkt Shell nog het volgende op met betrekking tot art. 3 lid 3 WCOD. Deze bepaling behelst de zogenoemde gevolgenutzondering, die inhoudt dat, in afwijking van de conflictregels van art. 3 lid 1 en lid 2 WCOD, indien zowel dader als benadeelde hun gewone verblijfplaats of plaats van vestiging in dezelfde staat hebben, het recht van die staat van toepassing is. Voor zover Milieudefensie zich op deze bepaling zou willen beroepen door te stellen dat op de rechtsverhouding tussen Milieudefensie en RDS Nederlands recht van toepassing is omdat zij beiden hun plaats van vestiging in Nederland hebben, zij reeds nu opgemerkt dat deze stelling moet falen: Milieudefensie kan niet als benadeelde in de zin van art. 3 lid 3 WCOD worden aangemerkt. Benadeelden van de olie lekkage nabij Oruma zijn de bewoners van het getroffen gebied nabij Oruma, voor zover zij door de olie lekkage schade hebben geleden die nog niet is hersteld. Milieudefensie komt in de onderhavige procedure op voor de belangen van die benadeelden. Zie in dit verband de wijze waarop de processuele positie van Milieudefensie wordt gekenschetst in de Dagvaarding:⁷²

“De vereniging Milieudefensie is een Nederlandse niet-gouvernementele organisatie (gevestigd te Amsterdam) die zich tot doel stelt de zorg voor het milieu wereldwijd te bevorderen. **Zij treedt in deze procedure op ter bescherming van de milieubelangen van andere personen** welke belangen zijn geschonden als gevolg van de milieuvuiling door de olie lekkage nabij Oruma. Milieudefensie heeft op grond van art. 3:305a BW derhalve een zelfstandig belang bij de vaststelling van de onrechtmatigheid van het handelen en nalaten van gedaagden”
(vet toegevoegd, adv.)

Oguru c.s. sluiten hiermee aan bij de wettelijke terminologie van art. 3:305a lid 1 BW. Het gaat daarbij om het door Frenk als volgt verwoorde uitgangspunt:⁷³

“Een essentieel kenmerk van het kollektief aktierecht als geregeld in art. 3:305a BW (en ook 3:305b BW) is dat de eisende rechtspersoon daarbij een vordering instelt die strekt tot bescherming van de belangen van andere

---

⁷² Zie Dv, § 9.

⁷³ N. Frenk, Kollektieve akties in het privaatrecht, diss. Utrecht 1994, p. 112, 166 en 342.

personen. De rechtspersoon komt met andere woorden niet op voor zijn eigen belangen, maar voor andermans belangen.”

“Een kollektieve actie gebaseerd op art. 3:305a BW behelst immers de bevoegdheid om in rechte op te komen voor de rechten en belangen van anderen. Zonder dat belangenorganisaties zelf als aanspraakgerechtigden zijn aan te merken, kunnen zij voor personen die dat wel zijn hun aanspraak geldend maken.”

De belangenorganisatie die een collectieve actie instelt, is zelf dus geen benadeelde, maar komt op voor de belangen van andere personen die wel benadeelden zijn.

84. Zou worden aangenomen dat de belangenorganisatie zelf de benadeelde is in de zin van art. 3 lid 3 WCOD, dan zou dat in een geval als het onderhavige de volgende – onaannemelijke – consequentie hebben. De collectieve actie van Milieudefensie tegen RDS zou moeten worden beoordeeld naar Nederlands recht, terwijl de aanspraken van degenen wiens belangen Milieudefensie beoogt te beschermen, leden van de Oruma gemeenschap, worden beheerst door Nigeriaans recht. De bevoegdheid om een collectieve actie in te stellen zou in dit scenario dus tot gevolg hebben dat het handelen van RDS naar Nederlands recht wordt beoordeeld, terwijl zonder collectieve actie dat handelen uitsluitend naar Nigeriaans recht wordt beoordeeld. Dit is een onaanvaardbaar resultaat. De bevoegdheid ex art. 3:305a BW om, indien aan de vereisten van die bepaling is voldaan, een collectieve actie in te stellen is niet gegeven om het handelen van de partij tegen wie een collectieve actie wordt ingesteld, te doen beoordelen naar een ander recht dan het recht dat van toepassing zou zijn indien degenen voor wiens belangen wordt opgekomen, zelf een procedure aanhangig zouden maken. Met andere woorden: indien Milieudefensie bevoegd is een collectieve actie art. 3:305a BW in te stellen – hetgeen Shell betwist (zie hieronder § IV.3) – dan kan die enkele omstandigheid er niet toe leiden dat Nederlands recht van toepassing is, terwijl anders (dat wil zeggen indien de vorderingen zouden zijn ingesteld door degenen voor wiens belangen Milieudefensie zegt op te komen) Nigeriaans recht van toepassing zou zijn.

IV.3 Milieudefensie is niet-ontvankelijk in haar vorderingen

85. Shell begrijpt de processuele positie van Milieudefensie op grond van de stellingname in Dv, § 9, geciteerd hierboven in § 83, aldus dat Milieudefensie een collectieve actie op grond van art. 3:305a BW instelt. Milieudefensie is om de hierna volgende redenen niet-ontvankelijk in haar vorderingen op grond van art. 3:305a BW.

Art. 3:305a BW niet van toepassing; Nigeriaans recht kent geen collectief actierecht toe aan Milieudefensie

86. Zoals hiervoor vastgesteld, moeten de vorderingen van Milieudefensie op grond van de verwijzingsregel van art. 3 lid 2 WCOD worden beoordeeld naar Nigeriaans recht. Ook de vraag of Milieudefensie een collectief actierecht geldend kan maken in verband met het beweerdelijk onrechtmatig handelen van Shell, dient aan de hand van het door art. 3 lid 2 WCOD aangewezen recht te worden beantwoord. Daartoe zij op het volgende gewezen.
87. Ten eerste bevat art. 7 WCOD een (niet-limitatieve)⁷⁴ opsomming van de onderwerpen die door het op de verbintenis uit onrechtmatige daad toepasselijke recht, oftewel de *lex causae*, worden bepaald. Art. 7 sub f WCOD vermeldt als een van de onderwerpen die door de *lex causae* worden bepaald: “de personen die uit eigen hoofde recht hebben op schadevergoeding.” Uit de strekking van deze bepaling volgt dat de vraag welke personen een vorderingsrecht kunnen instellen, wordt beheerst door de *lex causae*. Daaronder valt ook de materie die door art. 3:305a lid 1 BW wordt geregeld, te weten onder welke omstandigheden een belangenvereniging in het kader van een collectieve actie (bijvoorbeeld) een verklaring voor recht kan vragen dat de gedaagde aansprakelijk is voor schadevergoeding uit onrechtmatige daad.
88. Ten tweede geldt dat de vraag welke sancties kunnen worden opgelegd bij onrechtmatig handelen, wordt beheerst door de *lex causae*.⁷⁵ Het ligt voor de hand dat voor de vraag of bijvoorbeeld een bepaald gebod of verbod kan worden opgelegd, wordt aangeknoopt bij de *lex causae*. Als de vraag naar de onrechtmatigheid wordt beheerst door Nigeriaans recht, dan dient dat recht ook de vraag naar de mogelijke sancties op het eventuele onrechtmatige handelen te beheersen. Ook de collectieve actie van art. 3:305a BW moet worden beschouwd als een sanctie die het Nederlandse recht mogelijk maakt ingeval van, onder andere, onrechtmatig handelen. Art. 3:305a BW is immers in het leven geroepen voor situaties waarin zonder collectieve actie geen (of minder) effectieve en efficiënte rechtsbescherming zou bestaan. Met andere woorden: met de invoering van art. 3:305a BW werd een nieuw soort sanctie toegevoegd aan het arsenaal van op dat moment bestaande sancties. De sanctie is dat op vordering van een belangenorganisatie bijvoorbeeld een verklaring voor recht of een bevel of gebod wordt uitgesproken. Toepassing van de collectieve actie van art. 3:305a BW is derhalve alleen mogelijk wanneer het gaat om een verbintenis uit onrechtmatige daad die door Nederlands recht wordt beheerst.

---

⁷⁴ Zie MvT op art. 7 WCOD, TK 1998-1999, 26 608, nr. 3, p. 10.

⁷⁵ Zie M.V. Polak, Civiele sancties in het internationale geval voor de Nederlandse rechter, Studiekring 'Prof. Mr. J. Offerhaus', nieuwe reeks nr. 3, 1995, p. 17-27.

89. Ten derde zij opgemerkt dat de vraag of Milieudefensie een collectieve actie kan instellen een materieelrechtelijke vraag is en geen procesrechtelijke vraag die om die reden door de *lex fori* wordt beheerst. Dat het leerstuk van de collectieve actie geen procesrechtelijk maar een materieelrechtelijk leerstuk is, wordt bevestigd door de plaats die art. 3:305a BW heeft gekregen in de Nederlandse wetgeving: in het Burgerlijk Wetboek, in Boek 3 titel 10 over de rechtsvorderingen. Het gaat om de materieelrechtelijke vraag of een belangenorganisatie het recht heeft om in rechte op te komen voor de belangen van andere personen. De belangenorganisatie treedt niet op als procesvertegenwoordiger van degenen voor wiens belangen zij opkomt.
90. Uit het voorgaande volgt dat de vraag of Milieudefensie in haar vorderingen ontvangen kan worden, naar Nigeriaans recht moet worden beoordeeld. Hieronder wordt kort uiteengezet dat het Nigeriaanse recht geen grondslag biedt voor een actie zoals Milieudefensie die in het onderhavige geval instelt.
91. Naar Nigeriaans recht kan een procespartij onder omstandigheden een vordering instellen die mede ter bescherming van de belangen van andere personen strekt. Een dergelijke actie wordt een '*representative action*' genoemd. De vereisten om een vordering in te kunnen stellen in een '*representative capacity*' zijn blijkens de uitspraak van de '*Supreme Court of Nigeria*' in de zaak *Ofia v. Ejem* de volgende:⁷⁶
- “(i) There must be numerous persons interested in the case or the side to be represented;
  - (ii) All those interested must have the same interest in the suit, i.e. their interest must be joint and several;
  - (iii) All of them must have the same grievance;
  - (iv) The proposed representative must be one of them and
  - (v) The relief sought must be in its nature beneficial to all the persons being represented.”
92. Naar Nigeriaans recht geldt dus onder meer als eis dat degene die de '*representative action*' instelt hetzelfde belang heeft bij de ingestelde vordering als degenen ten behoeve van wie de vordering mede is ingesteld. Met andere woorden: de eiser in een '*representative action*' komt op voor zijn eigen belang en tegelijkertijd voor de belangen van andere personen die hetzelfde belang hebben als de eiser. Aan deze eis is in het onderhavige geval in ieder geval niet voldaan. Milieudefensie is door de olie lekkage nabij Oruma niet in enig belang van haarzelf getroffen. Milieudefensie kan naar Nigeriaans recht dus niet in haar vorderingen worden ontvangen.

---

⁷⁶ *Ofia v. Ejem* (2006) 11 NWLR (Pt 992) 652, p. 664H-665A.

Ook indien art. 3:305a BW wél van toepassing is, is Milieudéfensie niet-ontvankelijk

93. Voor zover zou gelden dat art. 3:305a BW wél van toepassing is op het onderhavige geschil, geldt dat Milieudéfensie niet in haar op deze bepaling gebaseerde vorderingen kan worden ontvangen. Daartoe zij op het volgende gewezen.

94. Ten eerste geldt dat een collectieve actie blijkens de Parlementaire Geschiedenis van art. 3:305a BW niet kan worden gebruikt voor zuiver individuele belangenbehartiging.⁷⁷

“Verder wordt met de zinsnede ‘belangen van andere personen’ tot uitdrukking gebracht dat de door het wetsontwerp geschapen bevoegdheid niet in het leven is geroepen voor zuiver individuele belangenbehartiging. Daarvoor bestaan andere mogelijkheden, zoals de procesvolmacht.”

95. In het onderhavige geval is sprake van zuiver individuele belangenbehartiging. De door Oguru c.s. gestelde schade is geleden door de leden van (clans uit) de Oruma gemeenschap. De grond in het getroffen gebied behoort namelijk in gezamenlijke eigendom toe aan de leden van (clans uit) de Oruma gemeenschap.⁷⁸ Het valt dan ook niet in te zien waarom de onderhavige procedure optreden van Milieudéfensie zou vergen, en niet wordt gevoerd door een of meer leden van de Oruma gemeenschap namens de gemeenschap en/of de betrokken clans uit die gemeenschap, zoals dat gebruikelijk is bij procedures die in Nigeria worden ingesteld naar aanleiding van oliekkages. Dit is des te opmerkelijker nu nota bene ook twee leden van de Oruma gemeenschap als eisers in de onderhavige procedure optreden. Oguru en Efanga treden echter kennelijk uitsluitend ten behoeve van zichzelf op.

96. Voor zover al niet sprake zou zijn van zuiver individuele belangenbehartiging, geldt ten tweede dat een collectieve actie niet is gerechtvaardigd indien zij geen enkel voordeel biedt boven het procederen op naam van de belanghebbenden zelf. Zie de Parlementaire Geschiedenis van art. 3:305a BW.⁷⁹

“In de jurisprudentie van de Hoge Raad speelt bij de ontvankelijkheid een belangrijke rol de vraag of door de collectieve actie een meer effectieve en/of efficiënte rechtsbescherming valt te bereiken. Daarin ligt naar mijn mening de meerwaarde van deze vorm van procederen boven individuele geschillenbeslechting. Biedt een collectieve actie in een concrete situatie geen enkel voordeel boven het procederen op naam van belanghebbenden

---

⁷⁷ Zie MvT, TK 1991-1992, 22 486, nr. 3, p. 22.

⁷⁸ Zie hieronder § 100.

⁷⁹ Zie MvT, TK 1991-1992, 22 486, nr. 3, p. 22-23. Vgl. EK 1993-1994, 22 486, nr. 103b, p. 1 en 3.

zelf, dan dient de voorkeur te worden gegeven aan het laatste. Het gaat hier immers om een afwijking van de normale regel in het burgerlijk procesrecht, inhoudende dat men zelf voor zijn belangen opkomt en anderen dat niet zonder toestemming kunnen doen. In beginsel heeft de tegenpartij er recht op, aangesproken te worden door degene om wiens belangen het in de procedure in feite gaat.”

97. In het onderhavige geval is de gestelde schade, zoals gezegd, geleden door leden van (clans uit) de Oruma gemeenschap. De (desbetreffende clan uit de) Oruma gemeenschap kan desgewenst over eventuele schade procederen. Bij die stand van zaken is er geen grond Milieudefensie in haar vordering te ontvangen: er is immers niet voldaan aan de eis dat het instellen van een collectieve actie alleen is toegestaan wanneer de collectieve actie op enigerlei wijze een voordeel biedt boven het procederen met toestemming van de belanghebbenden zelf.⁸⁰
98. Ten derde is Milieudefensie ook om de navolgende reden niet ontvankelijk in haar vordering. Het belang waarvoor Milieudefensie in de onderhavige procedure opkomt, is een lokaal Nigeriaans belang. Het gaat in deze procedure om (de gevolgen van) een olie lekkage met louter lokale impact in (de directe omgeving van) Oruma. Er is geen band tussen dat belang en de Nederlandse rechtssfeer. Art. 3:305a BW is niet bedoeld om het mogelijk te maken dat Milieudefensie, een Nederlandse belangenorganisatie, bescherming kan vragen van een zeer beperkt, zuiver lokaal buitenlands belang als het onderhavige. Het valt niet in te zien dat Milieudefensie met een beroep op art. 3:305a BW in Nederland voor eventuele belangen van bewoners zou (moeten) kunnen opkomen, te minder nu de beweerdelijk benadeelden – behoudens Oguru en Efanga – zelf geen actie ondernemen.

IV.4 Oguru en Efanga moeten hun vorderingsgerechtigdheid bewijzen

99. Oguru c.s. stellen dat door de olie lekkage grond en visvijvers van Oguru en Efanga vervuild zouden zijn geraakt en dat door hen aangebrachte beplanting zou zijn verwoest. Deze beplanting zou grondstoffen hebben geleverd voor producten als raffiapalm, rubber, mango's en mahoniehout. Ten gevolge hiervan zouden zij schade in de vorm van waardevermindering van de grond en visvijvers en verlies van inkomen hebben geleden.⁸¹
100. Shell merkt reeds op deze plaats op dat deze stellingname ontoereikend is om de vorderingen van Oguru en Efanga te kunnen toewijzen, zelfs wanneer al het overige dat zij stellen juist zou zijn, hetgeen Shell betwist. Grond, inclusief zich

---

⁸⁰ Zie Frenk, Kollektieve akties in het privaatrecht, p. 117-119.

⁸¹ Zie Dv, § 8 en 337.

daarop bevindende visvijvers en beplantingen,⁸² is in Nigeria in beginsel eigendom van de desbetreffende gemeenschap ('*community property*') of van de desbetreffende clan ('*family property*'). Indien een individueel lid van de desbetreffende gemeenschap of desbetreffende clan een vordering baseert op zijn (exclusieve) eigendom van een bepaald stuk grond, dan dient hij te bewijzen hoe hij de (exclusieve) eigendom van die grond heeft verkregen. In de uitspraak van de '*Supreme Court of Nigeria*' in de zaak *Ewo v. Ani* is als volgt overwogen:⁸³

"If a member of a family claims ownership of family land he or she, the *claimant*, must prove how he or she came to own family land to the exclusion of other members of the family."

101. Naar het op de vorderingen van Oguru en Efanga toepasselijke Nigeriaanse recht geldt dat een vordering met betrekking tot grond, inclusief de visvijvers en beplantingen, die in eigendom toebehoort aan de gemeenschap of de clan, uitsluitend kan worden ingesteld namens die gemeenschap of die clan. Blijkens hun stellingen baseren Oguru en Efanga hun pretense aanspraken op schade aan hun privé-eigendommen. Oguru en Efanga hebben echter niets gesteld waaruit blijkt dat en op welke wijze zij eigenaar zijn geworden van de visvijvers en beplantingen waaraan beweerdelijk schade is toegebracht. Zij hebben niet eens gesteld waar die visvijvers en beplantingen zich geografisch zouden bevinden. Indien Oguru en Efanga hun beweerdelijke eigendomsrechten niet (kunnen) bewijzen, moeten hun vorderingen reeds op deze grond stranden.⁸⁴
102. Daarnaast stellen Oguru c.s. dat ten gevolge van het drinken van vervuild drinkwater de gezondheid van Oguru en Efanga potentieel is aangetast.⁸⁵ Ook deze stelling kan de vorderingen van Oguru en Efanga niet dragen, aangezien naar het toepasselijke Nigeriaanse recht geen vergoeding kan worden gevorderd van toekomstige (letsel)schade. Aangezien Oguru en Efanga niet stellen dat hun gezondheid daadwerkelijk is aangetast – zij houden slechts rekening met de mogelijkheid daarvan – hebben zij in zoverre geen belang bij hun gebodsvorderingen. Bovendien is de Oruma gemeenschap, zoals gezegd,⁸⁶ niet verstoken geweest van schoon drinkwater.

---

⁸² *Ebimotureh v. Inekembagha* (1998) 3 NWLR (Pt 543) 548, p. 557F-558E.

⁸³ *Ewo v. Ani*, (2004) 3 NWLR (Pt 861) 611, p. 629H-630A.

⁸⁴ *Ajuwon v. Akanni* (1993) 9 NWLR (Pt 316) 182, p. 206G-H; *Ojoh v. Kamalu* (2005) 18 NWLR (Pt 958) 523, p. 555B.

⁸⁵ Zie Dv, § 8 en 337.

⁸⁶ Zie hierboven, § 52.

IV.5 Geen aansprakelijkheid van SPDC

103. Shell merkt om te beginnen op dat de stellingen van Oguru c.s. zijn toegesneden op toepasselijkheid van het Nederlandse recht. De vorderingen van Oguru c.s. zijn er op gebaseerd dat Shell in strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm van art. 6:162 lid 2 BW zou hebben gehandeld. De vorderingen van Oguru c.s. tegen Shell moeten echter naar Nigeriaans recht worden beoordeeld (zie hierboven § IV.2).
104. Oguru c.s. stellen nog dat het Nederlandse recht en het Nigeriaanse recht “ter zake van de onderhavige vordering niet met elkaar conflicteren.” In dat kader stellen Oguru c.s. dat beide rechtsstelsels de onrechtmatige daad in het bijzonder schending van een zorgvuldigheidsnorm als grondslag van aansprakelijkheid kennen en dat het “materieelrechtelijke eindresultaat” naar Nederlands recht hetzelfde zou zijn als naar Nigeriaans recht.⁸⁷
105. Shell begrijpt deze stellingname aldus dat Oguru c.s. bedoelen dat het begrip ‘*duty of care*’, zoals dat begrip in het kader van de ‘*tort of negligence*’ wordt gehanteerd, naar Nigeriaans recht dezelfde inhoud heeft als de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm van art. 6:162 lid 2 BW. Deze stelling is onjuist. Het is een ontoelaatbare versimpeling van de inhoud van respectievelijk het Nederlandse en het Nigeriaanse recht om te stellen dat het begrip ‘*duty of care*’ naar Nigeriaans recht gelijk zou zijn aan de Nederlands rechtelijke maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm. Hoogstens kan worden vastgesteld dat in het onderhavige geval noch sprake is van schending van een ‘*duty of care*’, noch van schending van een maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm.
106. SPDC kan naar het ten dezen toepasselijke Nigeriaanse recht alleen aansprakelijk zijn wanneer haar schuld kan worden verweten in verband met de olie lekkage en de beweerde tekortkomingen bij het stoppen van (de verspreiding van) de oliestroom en het opruimen van de gevolgen van de olie lekkage. Anders gezegd: eventuele aansprakelijkheid van SPDC is ‘*fault based*’. Hierboven in § III.4 is uitgebreid aan de orde geweest dat de litigieuze olie lekkage is veroorzaakt door sabotage door derden. SPDC is niet aansprakelijk voor schade veroorzaakt door een olie lekkage die is te wijten aan sabotage door derden. Dit volgt behalve uit de Nigeriaanse ‘*common law*’ ook uit ten dezen toepasselijke wettelijke bepalingen zoals de ‘*Oil Pipelines Act 1956*’ (productie 1), Section 11 (5) (c):

“The holder of a license shall pay compensation – (...) to any person suffering damage (other than on account of his own default or on account of the malicious act of a third person) as a consequence of any breakage or

---

⁸⁷ Zie Dv, § 20.

leakage from the pipeline or an ancillary installation for any such damage not otherwise made good.”
(onderstreping toegevoegd, adv.)

107. Oguru c.s. stellen zich op het standpunt dat, voor zover sprake zou zijn van sabotage, SPDC aansprakelijk is vanwege het onvoldoende beveiligen van de Pijpleiding.⁸⁸ SPDC had met andere woorden sabotage moeten voorkomen. Deze stelling moet falen. De ten deze toepasselijke Nigeriaanse wet- en regelgeving kent geen voorschriften die dwingen tot bewaking van een ondergrondse leiding als de onderhavige met het oog op sabotage, en een dergelijke verplichting vloeit ook overigens niet voort uit het Nigeriaanse recht – de primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen van sabotage aan de Pijpleiding ligt bij de Nigeriaanse openbare orde diensten (politie etc.) en niet bij SPDC. SPDC heeft bovendien systemen geïmplementeerd om lekkages door sabotage zo veel mogelijk te voorkomen en voorkomende lekkages op te sporen.⁸⁹ Daarnaast valt moeilijk in te zien hoe SPDC een leidingennet van 6.000 km volcontinue zou kunnen bewaken, zoals Oguru c.s. kennelijk eisen.
108. Ten aanzien van de opruim- en herstelwerkzaamheden geldt het volgende. Blijkens het Clean-up and Remediation Certification Format zijn de opruim- en herstelwerkzaamheden succesvol afgerond (zie in het bijzonder achter “STATUS” waar staat “Site Certified”). Met de certificering hebben de desbetreffende federale en deelstatelijke overheidsinstanties voor milieutoezicht, na inspectie van het betreffende gebied, vastgelegd dat SPDC de opruim- en herstelwerkzaamheden adequaat heeft uitgevoerd.
109. Uit het Clean-up and Remediation Certification Format blijkt dat de concentratie Total Petroleum Hydrocarbon (TPH) is verminderd van 3.074 mg/kg tot 61 mg/kg. Dit is ver beneden de toepasselijke interventiewaarde, het zogenoemde ‘Remediation Intervention Level’. Dit ‘Remediation Intervention Level’ geeft aan boven welke waarde verontreinigde grond moet worden schoongemaakt. Voor verontreiniging door ‘mineral oil’ is de interventiewaarde vastgesteld op 5.000 mg/kg (zie tabel VIII-F1 op p. 280 van EGASPIN; productie 8). De waarde van 61 mg/kg ligt niet alleen ver onder de interventiewaarde, maar benadert zelfs zeer dicht de voor verontreiniging door ‘mineral oil’ vastgestelde ‘target value’ van 50 mg/kg. De norm van 50 mg/kg is een streefwaarde. Zie artikel 8.1.2.2 van EGASPIN (p. 279):

“Target values indicate the soil quality required for sustainability or expressed in terms of remedial policy, the soil quality required for the full

---

⁸⁸ Zie Dv, § 284-287.

⁸⁹ Zie hierboven §§ 26-27.

restoration of the soil's functionality for human, animal and plant life. The target value therefore indicate the soil quality level ultimately aimed for.”

110. Wanneer, zoals in dit geval, direct na de opruim- en herstelwerkzaamheden het TPH-niveau is teruggebracht naar een waarde van 61 mg/kg, doet de natuur verder haar werk en zal het TPH-niveau in de loop van de tijd vanzelf de streefwaarde van 50 mg/kg bereiken. Op deze wijze wordt zeker gesteld dat in lijn met de bovengenoemde doelstelling de bodemkwaliteit hersteld wordt tot het uiteindelijke doel: *‘the soil quality level ultimately aimed for’*. Anders dan Oguru c.s. stellen,⁹⁰ is de *‘target value’* niet de saneringsnorm, maar de waarde waarnaar uiteindelijk gestreefd wordt. Die uiteindelijke streefwaarde wordt bereikt met de aanpak zoals deze is toegepast door SPDC.
111. Oguru c.s. stellen dus ten onrechte dat uit de blijkens het Clean-up and Remediation Certification Format na voltooiing van de werkzaamheden bereikte waarde van 61 mg/kg volgt dat niet aan de eisen van EGASPIN zou zijn voldaan. Ook hun stellingen met betrekking tot de gehanteerde wijze van opruimen en herstellen missen doel. EGASPIN schrijft ten aanzien van het herstellen van verontreinigde grond niet een bepaalde methode voor. De in dit geval gehanteerde methode voor schoonmaak op land, RENA, is niet alleen een internationaal geaccepteerde methode voor het behandelen van verontreinigde grond, maar is blijkens het Clean-up and Remediation Certification Format bovendien door de bevoegde overheidsinstanties voor het onderhavige geval goedgekeurd. De bepaling die Oguru c.s. in de Dagvaarding, § 117, citeren ter onderbouwing van hun stelling dat niet de juiste methode zou zijn gehanteerd, ziet op het schoonmaken van verontreinigd water.⁹¹ Met hun stelling dat uit deze bepaling volgt dat het in dit geval niet zou hebben volstaan om de verontreinigde grond te verwijderen en om te ploegen en dat had moeten worden gekozen voor *‘complete containment’*,⁹² zien zij aan twee punten voorbij. Ten eerste ziet deze bepaling op verontreinigd water en niet op verontreinigde grond. En ten tweede is voor het verontreinigde water wel degelijk gekozen voor *‘complete containment’*: de vervuilde waterwegen zijn immers afgedamd en na deze indamming van het verontreinigde water, is de olie handmatig verwijderd,⁹³ precies zoals EGASPIN voorschrijft in de bepaling die Oguru c.s. aanhalen.

---

⁹⁰ Zie Dv, § 120.

⁹¹ Oguru c.s. verzuimen aan te geven waar deze bepaling is te vinden. Kennelijk gaat het om art. 2.6.3 op p. 148 van EGASPIN. De desbetreffende bepaling ziet op het opruimen en herstellen van een olie lekkage in een reeds verontreinigde omgeving. Oguru c.s. stellen niet dat dat geval zich hier voordoet. Overigens is de desbetreffende bepaling nageleefd, zoals hierna in de hoofdtekst wordt toegelicht.

⁹² Dv, § 119.

⁹³ Zie ook hierboven §§ 49 en 58.

112. Ook de overige stellingen van Oguru c.s. ter zake van beweerde tekortkomingen bij de opruim- en herstelwerkzaamheden,⁹⁴ moeten falen. Zoals hierboven in § 58 (iii) reeds aan de orde is gekomen, is de verbranding van ernstiger aangetaste vegetatie, wel degelijk gecontroleerd gebeurd, zodat het onwaarschijnlijk is dat dit kan hebben geleid tot beschadiging van omringende vegetatie. Ook is het onwaarschijnlijk dat na de het handmatig verwijderen van de 'free phase crude' nog een 'oil sheen' op het water te zien was.⁹⁵
113. Voor zover vertraging is opgetreden bij het dichtten van het lek en het uitvoeren van de opruim- en herstelwerkzaamheden, is die vertraging veroorzaakt doordat (leden van) de Oruma gemeenschap SPDC de toegang tot het getroffen gebied weigerde(n).⁹⁶ SPDC is voor een eventuele vertraging niet aansprakelijk.
114. Geheel ten overvloede merkt Shell nog op dat de opruimwerkzaamheden door (leden van) de Oruma gemeenschap zelf zijn verricht. Dit is om twee redenen van belang. Ten eerste heeft de Oruma gemeenschap destijds niet aangegeven dat er iets mis was met de uitgevoerde opruim- en herstelwerkzaamheden. Dat toont op zichzelf reeds aan dat de gelekte olie adequaat is opgeruimd en dat het getroffen gebied goed is hersteld. Ten tweede betekent het feit dat de opruimwerkzaamheden door (leden van) de Oruma gemeenschap zelf zijn verricht, dat ook als zou komen vast te staan dat de gelekte olie niet (overal) adequaat zou zijn opgeruimd of het getroffen gebied niet goed zijn hersteld, niet zonder meer valt aan te nemen dat SPDC daarvoor aansprakelijk is. Een eventuele tekortkoming op dit punt zou immers, zeer wel (geheel) aan de nalatigheid van (leden van) de Oruma gemeenschap zelf te wijten kunnen zijn.
115. Uit het voorgaande volgt dat SPDC, anders dan Oguru c.s. stellen,⁹⁷ de gelekte olie tijdig en adequaat heeft opgeruimd en dat SPDC het getroffen gebied adequaat heeft hersteld. Zou desalniettemin gelden dat SPDC in het kader van de opruim- en herstelwerkzaamheden enige voorschrift van EGASPIN heeft overtreden, dan leidt dat enkele feit nog niet tot de conclusie dat SPDC aansprakelijk is uit hoofde van 'negligence'. EGASPIN behelst een set regels die het DPR heeft uitgevaardigd. Deze voorschriften zijn van belang voor de relatie

---

⁹⁴ Zie Dv, § 118-119.

⁹⁵ Oguru c.s. baseren zich voor hun stelling dat er nog een 'oil sheen' te zien zou zijn geweest op het rapport van Bryjark Environmental Services (zie Dv, § 118). Als de rapporteur al een 'oil sheen' heeft waargenomen - het kan ook om een film van ijzeroxide op water gaan - dan is onwaarschijnlijk dat die 'oil sheen' terug te voeren valt op de onderhavige lekkage, nu een eventuele waarneming van een 'oil sheen' zou dateren van twee jaar na de lekkage (het rapport is namelijk twee jaar na de lekkage opgesteld). Overigens blijkt uit het rapport niet dat de rapporteur op dit punt zijn eigen waarneming weergeeft. Zie hierboven. § 60.

⁹⁶ Zie hierboven §§ 31-50 en 53-60.

⁹⁷ Zie Dv, § 3, 34-35 en 290 en hoofdstuk 9.4.

tussen het DPR als toezichthouder en de onder toezicht gestelden, zoals SPDC. Eventuele overtreding van deze voorschriften leidt evenwel naar het ten deze toepasselijke Nigeriaanse recht niet (automatisch) tot de conclusie dat SPDC uit 'negligence' aansprakelijk is jegens derden.

IV.6 Geen aansprakelijkheid van RDS

116. Shell roept allereerst in herinnering dat, zoals hierboven in § 16 reeds is vermeld, op het moment dat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep kwam te staan de gebeurtenissen rondom de litigieuze olie lekkage al achter de rug waren en het lek al meer dan twee weken was gedicht. Voor de beoordeling van de vorderingen van Oguru c.s. tegen RDS zijn hun stellingen ten aanzien van feiten en omstandigheden die zouden zijn voorgevallen in de periode waarin RDS nog niet aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep stond vanzelfsprekend irrelevant. Eventuele aansprakelijkheid van RDS zou dus uitsluitend kunnen bestaan in verband met de opruim- en herstelwerkzaamheden die SPDC heeft verricht in de periode nadat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep was komen te staan.
117. Zoals hierboven in § IV.2 reeds gezegd, zijn de stellingen van Oguru c.s. toegesneden op toepasselijkheid van het Nederlandse recht, terwijl op de vorderingen van Oguru c.s. Nigeriaans recht van toepassing is. Hieronder wordt uiteengezet dat RDS jegens Oguru c.s. naar Nigeriaans recht niet aansprakelijk is uit onrechtmatige daad. Ten overvloede wordt daarna nog uiteengezet dat RDS daarvoor ook naar Nederlands recht niet aansprakelijk is. En tenslotte wordt hierna nog een enkele opmerking gemaakt over de (ir)relevantie van de door Oguru c.s. in de Dagvaarding aangehaalde Amerikaanse en Engelse rechterlijke uitspraken.

Nigeriaans recht

118. In het licht van de stelling van Oguru c.s. dat zowel het Nederlandse als het Nigeriaanse recht de schending van een zorgvuldigheidsnorm als grondslag van aansprakelijkheid kennen,⁹⁸ gaat Shell er vanuit dat Oguru c.s., bij beoordeling van hun vorderingen naar Nigeriaans recht, met het beweerdelijk onrechtmatige handelen van RDS het oog hebben op de 'tort of negligence'.
119. In een recente uitspraak van de 'Supreme Court of Nigeria', in de zaak *Abubakar v. Joseph*, zijn de vereisten voor aansprakelijkheid uit hoofde van 'negligence' als volgt weergegeven:⁹⁹

---

⁹⁸ Dv, § 284-287.

⁹⁹ *Abubakar v. Joseph* (2008) 13 NWLR 307, p. 341G-342A-B.

"In an action for negligence, the plaintiff must prove the following essential elements: (a) The existence of a duty of care owed to the plaintiff by the defendant. (b) Breach of that duty of care by the defendant. (c) Damages suffered by the plaintiff as a result of the breach by the defendant of that duty of care [...]

In order to establish negligence, one pertinent question arises for consideration and it is whether as between the alleged wrongdoer and the person who has suffered damage, there is a sufficient relationship of proximity or neighbourhood such that in the reasonable contemplation of the former, carelessness on his part may be likely to cause damage to the latter.

The burden of proof of negligence falls on the plaintiff who alleges negligence. This is because negligence is a question of fact, and it is the duty of he who asserts to prove it. Failure to prove particulars of negligence pleaded will be fatal to the case of the plaintiff."

120. Bij de beoordeling van de vraag of sprake is van '*negligence*' gaat het er dus in de eerste plaats om of RDS een '*duty of care*' jegens Oguru c.s. had of heeft. Zie de in het citaat hierboven genoemde eis sub (a). Hieronder wordt eerst uiteengezet dat RDS geen '*duty of care*' jegens Oguru c.s. had of heeft. Daarna komt kort aan de orde dat evenmin aan de in het hierboven genoemde eisen sub (b) en (c) is voldaan.
121. Naar Nigeriaans recht is de vennootschap de relevante juridische entiteit. Het Nigeriaanse recht kent weliswaar het begrip concern en concerns zijn ook in de Nigeriaanse context een gebruikelijk verschijnsel, maar het Nigeriaanse vennootschapsrecht is gebaseerd op de '*separate entity doctrine*'. Volgens deze leer wordt de vennootschap bij oprichting een aparte rechtspersoon die gescheiden is van haar aandeelhouders.¹⁰⁰ Nauw verwant aan de '*separate entity doctrine*' is de leer van de beperkte aansprakelijkheid: de aandeelhouders zijn gevrijwaard van iedere aansprakelijkheid voor de verplichtingen van de vennootschap indien zij hun aandelen hebben volgestort.¹⁰¹ Dit geldt zowel wanneer de aandeelhouder een natuurlijke persoon is, als wanneer hij een rechtspersoon is.¹⁰²
122. Uit deze principes van Nigeriaans vennootschapsrecht volgt dat een moedermaatschappij als RDS in beginsel geen '*duty of care*' heeft jegens degene tegenover wie haar (klein)dochtermaatschappij zoals SPDC eventueel onrechtmatig handelt. RDS is in beginsel buitenstaander ten opzichte van een

¹⁰⁰ 'Companies and Allied Matters Act 1990' ("CAMA"), Section 37; *FDB Financial Services v. Adesola* (2000) 8 NWLR (Pt 668) 170, p. 183H; *Vibelko (Nigeria) Ltd v. NDIC* (2006) 12 NWLR (Pt 994) 280, p. 295F-296B.

¹⁰¹ CAMA, Section 21(1)(a).

¹⁰² *Union Beverages Ltd v. Pepsicola Int Ltd* (1993) 3 NWLR (Pt 330) 1, p. 16C-E.

eventuele relatie tussen SPDC en Oguru c.s. Dit is slechts anders wanneer Oguru c.s. stellen en bewijzen dat er tussen RDS en Oguru c.s. 'a sufficient relationship of proximity or neighbourhood' bestaat, 'such that in the reasonable contemplation of the former [RDS, adv.], carelessness on his part may be likely to cause damage to the latter' (zie hierboven § 119). Een dergelijke relatie bestaat niet tussen RDS en Oguru c.s. en Oguru c.s. stellen dat ook niet.

123. Daarnaast zijn er – zeldzame – gevallen waarin naar Nigeriaans recht ruimte kan bestaan 'to lift the corporate veil', een vorm van doorbraak van aansprakelijkheid. Op RDS zou een 'duty of care' jegens Oguru c.s. kunnen rusten indien zich één van die gevallen voordoet. Doorbraak van aansprakelijkheid wordt naar Nigeriaans recht onder omstandigheden mogelijk geacht in de volgende gevallen:

- de rechtspersoonlijkheid van de desbetreffende vennootschap is gebruikt om 'fraud' of 'illegality' te maskeren;¹⁰³
- de desbetreffende vennootschap is niet meer dan een façade;¹⁰⁴
- de desbetreffende vennootschap is een 'agent' van de vennootschap waartegen de doorbraakactie is gericht.¹⁰⁵

124. De hiervoor genoemde gevallen waarin doorbraak van aansprakelijkheid althans in beginsel mogelijk wordt geacht, zien niet in het bijzonder op doorbraak van aansprakelijkheid in moeder/dochterverhoudingen. Integendeel, bij moeder/dochterverhouding zal zich slechts bij hoge uitzondering één van genoemde gevallen voordoen. Het organiseren van een groepsverband tussen vennootschappen c.q. het gebruik van dochtermaatschappijen is naar Nigeriaans recht als zodanig niet 'fraudulent' of 'illegal'. Ook geldt dat, bij afwezigheid van een expliciet 'agency agreement', het enkele bestaan van een moeder/dochterverhouding niet leidt tot het oordeel dat sprake is van 'agency', ook niet wanneer de ene vennootschap een divisie van de andere vennootschap wordt genoemd.¹⁰⁶ Een dochtermaatschappij is kortom niet zonder meer te beschouwen als de 'agent' van de moedermaatschappij. De handelingen van de dochter zijn niet die van de moeder en de moeder draagt geen verantwoordelijkheid voor de handelingen van de dochter.¹⁰⁷ Ook geldt dat er geen (gepubliceerde) uitspraken van een Nigeriaanse rechter zijn waarin tot doorbraak van aansprakelijkheid is gekomen op de grond dat de dochter louter een façade was. In de rechtspraak is derhalve ook geen toetsingskader ontwikkeld op basis waarvan zou kunnen worden beoordeeld of in een bepaald

¹⁰³ *FDB Financial Services v. Adesola* (2000) 8 NWLR (Pt 668) 170, p. 183H.

¹⁰⁴ *Adeyemi v Lan & Baker (Nig) Ltd* (2000) 7 NWLR (Pt 663) 33, p. 51A-F; *Vibelko (Nigeria) Ltd v. NDIC* (2006) 12 NWLR (Pt 994) 280, p. 295G-H.

¹⁰⁵ *Union Beverages Ltd v. Pepsicola Int Ltd* (1993) 3 NWLR (Pt 330) 1, p. 16D-E.

¹⁰⁶ *Musa v. Ehidihamhen* (1994) 3 NWLR (Pt 334) 544, p. 557A-C.

¹⁰⁷ *Musa v. Ehidihamhen* (1994) 3 NWLR (Pt 334) 544, p. 557B-C.

geval de wijze waarop groepsmaatschappijen opereren als louter een façade moet worden beschouwd.

125. In het onderhavige geval doet zich geen van hiervoor genoemde doorbraaksituaties voor. Oguru c.s. stellen in de inleidende dagvaarding ook niet dat zich één van die situaties voordoet. De stellingen van Oguru c.s. komen er naar de kern op neer dat RDS heeft nagelaten haar macht om actief in te grijpen bij SPDC te gebruiken. Van aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad op deze grond kan om te beginnen al geen sprake zijn omdat naar Nigeriaans recht geen aansprakelijkheid uit *'negligence'* bestaat wegens zuiver nalaten.¹⁰⁸ Om deze reden heeft RDS als moedermaatschappij in beginsel geen *'duty of care'* om te voorkomen dat door haar dochtermaatschappij SPDC schade aan anderen wordt toegebracht. Ook uit hetgeen Oguru c.s. in dit verband overigens stellen (zie hieronder § 136) volgt naar Nigeriaans recht niet dat op RDS een dergelijke *'duty of care'* zou rusten.
126. Ten slotte wordt nog kort ingegaan op de twee andere, hiervoor in § 119 genoemde, vereisten die moeten zijn vervuld alvorens aansprakelijkheid uit *'negligence'* kan worden aangenomen, te weten: *'Breach of duty of care'* en *'damages suffered by the plaintiff as a result of the breach by the defendant of that duty of care'*.
127. Zelfs indien zou gelden dat RDS in beginsel een *'duty of care'* heeft jegens Oguru c.s., hetgeen zij betwist, dan is die *'duty of care'* in het onderhavige geval niet geschonden. Het valt niet in te zien dat van RDS verlangd kon worden dat zij zich zou bemoeien met de opruim- en herstelwerkzaamheden van de litigieuze olie lekkage. Niet alleen was RDS niet van de lekkage of de door SPDC verrichte opruim- en herstelwerkzaamheden op de hoogte, de olie lekkage was (bovendien) van een beperkte omvang en de opruim- en herstelwerkzaamheden werden door SPDC – zo voortvarend als de Oruma gemeenschap dat toestond – ter hand genomen. Maar zelfs indien zou gelden dat de opruim- en herstelwerkzaamheden onvoldoende voortvarend en onvoldoende zorgvuldig zijn verricht, dan nog kan van een (indirecte) houdstermaatschappij als RDS niet worden verlangd dat zij de gangen van SPDC in dit verband zou nagaan en dat RDS had moeten ingrijpen omdat onvoldoende voortvarend werd gehandeld of onvoldoende zorgvuldig werd gewerkt. Een dergelijke eis zou reeds in het licht van de omvang van de Royal Dutch Shell groep en de beperkte omvang van de hier aan de orde zijnde olie lekkage onrealistisch zijn.
128. Ook aan de eis dat er sprake moet zijn van *'damages suffered by the plaintiff as a result of the breach by the defendant of that duty of care'*, is niet voldaan. Oguru c.s. moeten stellen en bewijzen dat bij naleving door RDS van de op haar

¹⁰⁸ *Hogan v. Ogunyemi* [1971] All NLR 294.

rustende *'duty of care'* de opruim- en herstelwerkzaamheden sneller zouden zijn voltooid en met een beter resultaat. RDS betwist dat dit het geval is, en de hiervoor geschetste feitelijke gang van zaken maakt dit ook onaannemelijk. Op RDS rust tenslotte in geen geval een dermate verregaande *'duty of care'* dat RDS zou moeten voorkomen dat bij opruim- en herstelwerkzaamheden door SPDC vertraging optreedt of dat onvoldoende wordt gesaneerd.

Nederlands recht

129. De vorderingen van Oguru c.s. tegen RDS moeten, zoals gezegd, naar Nigeriaans recht worden beoordeeld (zie hierboven § IV.2). Het is dan ook ten overvloede dat hieronder kort wordt ingegaan op het Nederlandse recht.
130. Naar Nederlands recht wordt een onderscheid gemaakt tussen doorbraak van aansprakelijkheid op grond van vereenzelviging en indirecte doorbraak op grond van een eigen onrechtmatige daad van de vennootschap waartegen de doorbraakactie is gericht.¹⁰⁹ In het onderhavige geval stellen Oguru c.s. dat sprake is van onrechtmatig handelen van RDS als moedermaatschappij van SPDC. Zij doen daarmee een beroep op de indirecte doorbraak in moeder/dochterverhoudingen.
131. Uitgangspunt in dit soort kwesties is ook hier de beperkte aansprakelijkheid van de aandeelhouder, die in beginsel niet tot meer gehouden is dan tot volstorting van zijn aandelen (art. 2:81/192 BW). Dit uitgangspunt brengt mee dat aandeelhouderschap op zichzelf in ieder geval onvoldoende is om een zorgplicht van de moeder jegens crediteuren van de dochter aan te nemen.
132. Voorts is uitgangspunt dat de concernstructuur kan en mag worden gebruikt om aansprakelijkheidsrisico's over verschillende rechtspersonen te spreiden.¹¹⁰ Timmerman heeft er in zijn dissertatie op gewezen dat voor deze spreiding van aansprakelijkheidsrisico's een prijs wordt betaald, namelijk dat de moeder binnen bepaalde grenzen de autonomie en de eigen verantwoordelijkheid van de dochter moet accepteren. Dit zijn twee kanten van dezelfde medaille. Omdat de dochter een bepaalde autonomie en eigen verantwoordelijkheid heeft, kan de moeder slechts onder bijzondere omstandigheden aansprakelijk worden gehouden voor schulden van de dochter.
133. In de jurisprudentie van de Hoge Raad zijn gevallen te vinden waarin een moedermaatschappij uit onrechtmatige daad aansprakelijk is gehouden wegens het niet ingrijpen in een situatie waarin de dochtermaatschappij haar

---

¹⁰⁹ Zie bv. noot van J.M.M. Maeijer onder HR 16 juni 1995, NJ 1996, 214 (Bato's Erf Beheer/Staat).

¹¹⁰ L. Timmerman, *Over multinationale ondernemingen en medezeggenschap van werknemers*, 1988, p. 60.

verplichtingen jegens crediteuren niet nakwam – Oguru c.s. verwijzen daar ook naar.¹¹¹ Deze jurisprudentie ziet echter zonder uitzondering op gevallen waarin de dochtermaatschappij haar verplichtingen jegens crediteuren niet nakwam en geen verhaal bood. Daarvan is in het onderhavige geval geen sprake, omdat SPDC zonder meer in staat en bereid is om schadevergoeding te betalen, indien SPDC daartoe rechtens gehouden zou zijn. In de jurisprudentie van de Hoge Raad is geen aanknopingspunt te vinden voor de stelling dat voor een indirecte doorbraakactie ook ruimte zou zijn wanneer de desbetreffende dochtermaatschappij solvabel is.

134. De gevallen van indirecte doorbraak in concernverhoudingen die zich in de jurisprudentie van de Hoge Raad hebben voorgedaan, vertonen ook overigens geen verwantschap met de onderhavige zaak. Het gaat om gevallen van het wekken van schijn van kredietwaardigheid van de dochter, voortzetten van de activiteiten van een verliesgevende dochter, het wekken van vertrouwen omtrent betalingen door een dochter, ongeoorloofde vermogensonttrekkingen en selectieve betaling.¹¹² De in die gevallen aan de orde zijnde feiten en omstandigheden vertonen geen relevante overeenkomsten met de onderhavige situatie. Ook in dat licht kan aan de jurisprudentie van de Hoge Raad geen steun worden ontleend voor de stelling van Oguru c.s. dat RDS in het onderhavige geval jegens hen aansprakelijk zou zijn uit hoofde van onrechtmatige daad.
135. Daarnaast is in een geval als het onderhavige aansprakelijkheid van een moedermaatschappij in ieder geval uitgesloten wanneer de (klein)dochter zelf niet aansprakelijk is. Hetgeen hierboven is gesteld over het ontbreken van aansprakelijkheid aan de zijde van SPDC geldt dan ook a fortiori voor RDS.
136. De stellingen van Oguru c.s. komen er op neer dat in het licht van de volgende omstandigheden op RDS een zorgplicht jegens hen zou rusten.
  - RDS beschikt over kennis over de risico's van oliewinning.
  - Het gaat hier om oliewinning in de Nigerdelta, een in vele opzichten kwetsbaar gebied.
  - RDS heeft publiekelijk verklaard dat zij het gehele concern gebonden acht aan diverse internationale codes en richtlijnen, zoals de OESO richtlijnen, die actieve zorgplichten voor moedervenootschappen voorschrijven.
  - Voorts heeft RDS publiekelijk verklaard zich gebonden te achten aan het door haar voor het gehele concern ontwikkelde milieubeleid. Hiermee heeft RDS het vertrouwen gewekt dat zij zich zou houden aan strenge zorgplichten.

---

¹¹¹ Dv, § 208, voetnoot 176.

¹¹² Zie voor een inventarisatie van deze jurisprudentie onder meer Asser-Maeijer 2-III, nr. 624-625 en Van Schilfgaarde/Winter, Van de BV en de NV, 14e druk 2006, p. 159-160.

- RDS was ervan op de hoogte dat veel pijpleidingen in de Nigerdelta verouderd zijn en dat SPDC inadequaaf op de grote aantallen olie lekkages reageerde en dat hierdoor schade aan het milieu ontstaat.
- De op RDS rustende zorgplicht brengt mee dat zij haar macht om actief in te grijpen bij SPDC had moeten gebruiken. Door dat niet te doen heeft RDS de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm geschonden.¹¹³

Naar de kern komen deze stellingen erop neer dat RDS onrechtmatig heeft gehandeld door na te laten haar door Oguru c.s. gestelde zeggenschap over SPDC te gebruiken. RDS zou tot een dergelijk ingrijpen gehouden zijn – kort gezegd – in het licht van haar kennis over de situatie in Nigeria, haar voor het gehele concern geldende milieubeleid en haar verklaring dat het gehele concern is gebonden aan OESO-richtlijnen. Om de hierna uiteengezette redenen faalt het beroep van Oguru c.s. op de indirecte doorbraak in moeder/dochterverhoudingen.

137. Wat betreft deze stellingname van Oguru c.s. zij allereerst opnieuw in herinnering geroepen dat op het moment dat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep kwam te staan, de gebeurtenissen rondom de litigieuze olie lekkage al achter de rug waren en het lek al meer dan twee weken was gedicht. Eventuele aansprakelijkheid van RDS zou, zoals gezegd, uitsluitend kunnen bestaan in verband met de opruim- en herstelwerkzaamheden die SPDC heeft verricht in de periode nadat RDS aan het hoofd van de Royal Dutch Shell groep kwam te staan. Zie hierboven § 16.
138. Ook zij opnieuw in herinnering geroepen dat het ging om een olie lekkage van relatief beperkte omvang, namelijk 400 vaten, en met beperkte gevolgen, en dat die lekkage om die redenen niet aan RDS is gemeld. Zie hierboven § 72. Op die plaats is geconcludeerd dat de stelling van Oguru c.s. dat RDS over de wetenschap, zeggenschap en middelen beschikte om in te grijpen in het beweerdelijk schadeveroorzakend handelen van SPDC, reeds erop afstuit dat RDS geen wetenschap had van dat beweerdelijk schadeveroorzakend handelen. Maar ook los van die omstandigheid was RDS rechtens niet gehouden tot enig ingrijpen. Daartoe zij op het volgende gewezen.
139. RDS is een houdstermaatschappij, waarvan de activiteiten in beginsel zijn beperkt tot het houden van aandelen in directe en indirecte dochtermaatschappijen. In lijn met haar rol als houdstermaatschappij heeft RDS geen directe bemoeienis met de operaties van haar werkmaatschappijen, waaronder SPDC. RDS heeft op verschillende terreinen die voor de groep als geheel van belang zijn, zoals bijvoorbeeld de zorg voor het milieu, richtlijnen opgesteld die door haar groepsmaatschappijen zijn onderschreven en waaraan

---

¹¹³ Dv, hoofdstuk 13.

die groepsmaatschappijen geacht worden zich te houden. Dit betekent echter niet dat RDS aansprakelijk zou zijn, indien een (indirecte) dochtermaatschappij in het kader van haar dagelijkse operaties schade toebrengt op een wijze die haar uit onrechtmatige daad aansprakelijk doet zijn jegens derden, ook niet wanneer gezegd zou kunnen worden dat die (indirecte) dochter zich niet in alle opzichten aan die richtlijnen heeft gehouden. Hoewel zij haar bevoegdheden als (indirect) aandeelhoudster in groepsmaatschappijen uiteraard aanwendt om de eenheid van beleid binnen de groep op terreinen als hiervoor bedoeld te waarborgen, speelt de betrokkenheid van RDS zich af op een veel hoger niveau van abstractie, en op een veel grotere afstand van de operaties van haar groepsmaatschappijen dan Oguru c.s. suggereren. Rechtens mag die bemoeienis zich ook op dat hogere niveau afspelen: zelfs indien RDS de door Oguru c.s. gestelde wetenschap zou hebben gehad, hetgeen Shell betwist, geldt nog steeds dat RDS rechtens niet tot enig ingrijpen gehouden was, omdat van RDS niet verlangd kon worden dat zij zich zou bemoeien met de dagelijkse operaties van (achterkleindochters als) SPDC. Onder dagelijkse operaties van SPDC moet in dit verband in ieder geval worden verstaan het (doen) opruimen van een (beperkte) olie lekkage van naar schatting 400 vaten zoals hier aan de orde, in ieder geval als die olie lekkage, zoals hier het geval is, slechts locale en bovendien beperkte gevolgen heeft gehad. De eis van Oguru c.s. dat RDS zich zou moeten bemoeien met het opruimen van een dergelijke beperkte olie lekkage, vindt geen steun in het recht, en volgt ook niet uit de door Oguru c.s. in hoofdstuk 12 van de Dagvaarding geschetste betrokkenheid van RDS bij het milieubeleid van de maatschappijen van de Royal Dutch Shell groep in het algemeen (zo de stellingen van Oguru c.s. op dit punt al feitelijk juist zouden zijn).

140. Ook naar Nederlands recht geldt tenslotte dat niet aan de vereisten inzake causaliteit is voldaan. Nog los van het feit dat RDS niet kon ingrijpen omdat het geen kennis droeg van de opruim- en herstelwerkzaamheden betwist RDS dat de opruim- en herstelwerkzaamheden sneller zouden zijn voltooid en met een beter resultaat, indien RDS aan haar beweerde zorglicht zou hebben voldaan. De hiervoor geschetste feitelijke gang van zaken maakt dit ook onaannemelijk. Op RDS rust in geen geval een dermate verregaande zorgplicht dat RDS zou moeten voorkomen dat bij opruim- en herstelwerkzaamheden door SPDC vertraging optreedt of dat onvoldoende wordt gesaneerd.

Eisers' beroep op naar Amerikaans en Engels recht gewezen rechterlijke uitspraken

141. Ten slotte zij nog opgemerkt dat Oguru c.s. ten onrechte suggereren dat steun voor hun stellingname zou zijn te vinden in de in Dv, § 205-207 genoemde uitspraken uit de Verenigde Staten en Engeland. Nog los van het feit dat in ieder geval aan de door de Amerikaanse rechter gewezen uitspraken voor dit geschil geen betekenis toekomt, is de rechter in geen van de daar genoemde uitspraken

tot het oordeel gekomen dat de moedermaatschappij aansprakelijk was in verband met het handelen van de dochtermaatschappij.

142. In de uitspraak in de Amerikaanse zaak *Doe v. Unocal Corp.* (productie J.1 van Oguru c.s.) is, zoals Oguru c.s. zelf al stellen, uitsluitend op preliminaire verweren beslist, en is geen belissing genomen over de aansprakelijkheidsvraag. Hieruit kan niet worden afgeleid dat aansprakelijkheid van de moedermaatschappij mogelijk werd geacht. In de uitspraak in de Amerikaanse zaak *John Roe v. Bridgestone Corporation* (productie J.2 van Oguru c.s.) zijn een aantal grondslagen van de vorderingen aan de orde die zien op Amerikaanse wetgeving. Voor zover de vorderingen zijn gebaseerd op 'negligence' worden zij afgewezen.¹¹⁴ Uit deze uitspraak kan dus niet – zoals Oguru c.s. stellen – worden afgeleid dat een moedermaatschappij uit onrechtmatige daad aansprakelijk kan zijn voor nalatigheid bij het aansturen van een dochteronderneming
143. In de Engelse zaak *Connolly v. RTZ* stelde Connolly dat hij kanker had opgelopen in de periode dat hij werkzaam was voor de Namibische dochtermaatschappij van RTZ. In het kader van de stelling dat moedermaatschappij RTZ jegens hem aansprakelijk was, beriep hij zich erop dat:¹¹⁵

“RTZ had devised RUL's policy on health, safety and the environment, or alternatively had advised RUL as to the contents of the policy. It was further alleged that an employee or employees of RTZ, referred to as supervisors, implemented the policy and supervised health, safety and/or environmental protection at the mine.”

144. In deze zaak is in een beslissing van de 'Queens Bench Division' in een incident overwogen dat, als zou komen vast te staan dat RTZ het gezondheids- en veiligheidsbeleid van haar Namibische dochtermaatschappij had opgesteld en werknemers van RTZ dat beleid hadden geïmplementeerd bij de Namibische dochtermaatschappij en Connolly letselschade heeft geleden ten gevolge van de gebreken van dat beleid, RTZ een 'duty of care' jegens Connolly zou hebben.¹¹⁶ Deze overweging, die overigens ten overvloede is gegeven, is niet verrassend. Als deze feiten zouden komen vast te staan dan heeft RTZ zelf verantwoordelijkheid jegens de werknemers van haar Namibische dochtermaatschappij op zich genomen. De stellingen van Connolly zijn echter onvergelijkbaar met die van Oguru c.s. in het onderhavige geval. Oguru c.s. stellen niet dat de voor maatschappijen van de Royal Dutch Shell groep geldende en door hen onderschreven milieuriichtlijnen niet goed zouden zijn. Zij

¹¹⁴ Zie p. 73 van de uitspraak onder het kopje 'IX State Law Claims' (productie J.2 van Oguru c.s.).

¹¹⁵ *Connolly v. RTZ* [1998] AC 854, p. 864E (zie productie J.3 van Oguru c.s., p. 9).

¹¹⁶ *Connolly v. RTZ & Anor* [1999] C.L.C. 533 (zie productie J.3 van Oguru c.s., p. 6, linker kolom).

stellen evenmin dat werknemers van RDS dat beleid bij SPDC hebben geïmplementeerd. Integendeel, de stelling is dat RDS haar door Oguru c.s. veronderstelde zeggenschap over SPDS had moeten gebruiken om te zorgen dat het voor groepsmaatschappijen geldende en door hen onderschreven milieubeleid zou worden nageleefd. Waar het in de zaak *Connelly v. RTZ* bij de aan RTZ verweten gedragingen ging om handelen van RTZ *zelf* (te weten het opstellen van beweerdelijk gebrekkig beleid en het beweerdelijk gebrekkig implementeren van dat beleid bij de dochtermaatschappij door werknemers van RTZ), verwijten Oguru c.s. RDS in de onderhavige kwestie zuiver nalaten. Reeds om die reden is de zaak *Connelly v. RTZ* voor het onderhavige geschil irrelevant.

145. In de zaak *Lubbe et al. v. Cape Plc* werd een vordering ingesteld tegen Cape Plc in haar hoedanigheid.¹¹⁷

“as a parent company which, knowing (so it is said) that exposure to asbestos was gravely injurious to health, failed to take proper steps to ensure that proper working practices were followed and proper safety precautions observed throughout the group. In this way, it is alleged, the defendant breached a duty of care which it owed to those working for its subsidiaries or living in the area of their operations (with the result that the plaintiffs thereby suffered personal injury and loss).”

146. In deze zaak is uitsluitend geoordeeld over de vraag of de Engelse rechter bevoegd was om van de zaak kennis te nemen. Anders dan Oguru c.s. suggereren,¹¹⁸ heeft de ‘*House of Lords*’ niet overwogen dat Cape Plc een ‘*duty of care*’ had jegens de werknemers van haar Zuid-Afrikaanse dochter. De ‘*House of Lords*’ heeft met betrekking tot de beoordeling van de vordering van Lubbe slechts overwogen.¹¹⁹

“The first segment concerns the responsibility of the defendant as a parent company for ensuring the observance of proper standards of health and safety by its overseas subsidiaries. Resolution of this issue will be likely to involve an inquiry into what part the defendant played in controlling the operations of the group, what its directors and employees knew or ought to have known, what action was taken and not taken, whether the defendant owed a duty of care to employees of group companies overseas and whether, if so, that duty was broken.”

De ‘*House of Lords*’ heeft dus niet meer overwogen dat bij beoordeling van de zaak te gronde onder andere beoordeeld zou moeten worden of Cape Plc een ‘*duty of care*’ had jegens de werknemers van groepsmaatschappijen. Tot een

---

¹¹⁷ *Lubbe et al. v. Cape Plc* [2000] 1 WLR 1545, p. 1550G-H (zie productie J.4 van Oguru c.s., p. 4).

¹¹⁸ *Dv*, § 207.

¹¹⁹ *Lubbe et al. v. Cape Plc* [2000] 1 WLR 1545, p. 1555G (zie productie J.4 van Oguru c.s., p. 9).

beoordeling van die kwestie is het niet meer gekomen, omdat de zaak is geschikt.

IV.7 Eisers' beroep op mensenrechtelijke principes

147. Oguru c.s. refereren in de Dagvaarding op verschillende plaatsen in zeer algemene termen aan mensenrechtelijke principes. Enigzins concreet worden zij op dit punt alleen waar zij stellen dat sprake zou zijn van een schending van het recht op een schoon leefmilieu, dat zij scharen onder art. 8 EVRM en art. 24 van het Afrikaans Handvest.¹²⁰
148. Voor zover zulks in het licht van de algemene formulering van de stellingen van Oguru c.s. op dit punt nodig mocht zijn, betwist Shell dat in het onderhavige geval sprake is van schending van mensenrechten. Shell ziet vooralsnog geen aanleiding om nader op deze kwestie in te gaan, aangezien uit de Dagvaarding niet valt op te maken wat de (zelfstandige) betekenis van de beweerdelijke mensenrechtenschendingen is voor toewijzing van enig deel van het gevorderde. Ook ontbreekt een toelichting op de vraag of de beweerdelijk geschonden verdragsbepalingen horizontale werking toekomt.¹²¹

IV.8 De verschillende onderdelen van het petitum zijn niet toewijsbaar

149. In deze paragraaf wordt ingegaan op de verschillende onderdelen van het petitum.
150. Onder I wordt gevorderd een verklaring voor recht dat RDS en SPDC onrechtmatig hebben gehandeld jegens Oguru en Efanga en dat zij hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schade van Ogurua en Efanga, nader op te maken bij staat. Deze vordering moet, evenals de vorderingen onder II tot en met X, worden afgewezen omdat noch RDS, noch SPDC onrechtmatig heeft gehandeld jegens Oguru en Efanga. Daarnaast geldt dat de vorderingen onder II tot en met X ook om de volgende redenen niet kunnen worden toegewezen.
151. Onder II wordt gevorderd een verklaring voor recht dat RDS en SPDC onrechtmatig hebben gehandeld jegens Milieudefensie en dat zij hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schade van Milieudefensie, nader op te maken bij staat. Deze vordering moet worden afgewezen omdat RDS en SPDC niet onrechtmatig hebben gehandeld jegens Milieudefensie en de Dagvaarding ook geen enkele onderbouwing bevat van deze vordering.

---

¹²⁰ Zie Dv, § 339.

¹²¹ Opgemerkt zij dat ook de stellingen van Oguru c.s. in Dv, § 239, met producties J.8 en J.9 op dit punt niets concreets inhouden. Productie J.8 is slechts een verzoekschrift, en houdt geen rechterlijke beslissing in. Producties J.9 en J.10 gaan over procedures tegen overheden, en houden om die reden niets over eventuele horizontale werking in.

152. Onder III tot en met VII worden een aantal geboden gevorderd. Kort samengevat gaat het om geboden tot (a) het vervangen van de verouderde (delen van) de oliepijpleiding nabij Oruma, (b) de sanering van de bodem rondom de olielekkage, (c) het zuiveren van de waterbronnen in en nabij Oruma, (d) het in goede staat van onderhoud houden van de oliepijpleiding nabij Oruma na vervanging en (e) het implementeren van een adequaat plan voor reactie op olielekkages. Tegenover RDS zijn deze gebodsvorderingen niet toewijsbaar omdat RDS niet betrokken is bij de operaties van SPDC in Nigeria en derhalve niet aan deze geboden kan voldoen. Daarnaast zijn deze gebodsvorderingen noch tegenover RDS, noch tegenover SPDC toewijsbaar, omdat zij onvoldoende precies zijn geformuleerd. Naar het toepasselijke Nigeriaanse recht geldt dat een vordering precies moet zijn geformuleerd teneinde toewijsbaar te zijn. Zie Tobi JCA in *Menakaya v. Menakaya*.¹²²

“It is trite law that a relief sought in a court of law must be definite, precise and not capable of different meanings or interpretations. The language of a relief should not be loaded or rigmarole in the sense that the court will be left to guess or speculate what it is all about. Where that happens the party asking for the relief will go home without it.”

Zie ook Ekpe JCA in *Co-operative Dev Bank Plc v. Joe Golday Co Ltd*.¹²³

“The law is that a relief claimed by a party in an action must be proper, precise and certain...The relief claimed in paragraph 35(2) of the statement of claim is speculative as it is imprecise and not certain to merit any attention. The court below fell into a serious error when it granted the relief. The relief is hereby discountenanced and struck out.”

153. De gebodsvorderingen van Oguru c.s. zijn onvoldoende precies om voor toewijzing vatbaar te zijn. Onder III wordt gevorderd een gebod tot “vervanging van de verouderde (delen van) de oliepijpleiding nabij Oruma”. Onduidelijk is wat “verouderderde delen” van de Pijpleiding zijn en op welke deel van de Pijpleiding het gevraagde gebod ziet. Onder IV wordt gevorderd een gebod om “de bodem rondom de olielekkage te saneren, opdat deze zal voldoen aan de internationale en plaatselijk geldende milieunormen”. Onduidelijk is welke normen en welk gebied Oguru c.s. hier op het oog hebben. Onder V wordt gevorderd een gebod om de “waterbronnen in en nabij Oruma te zuiveren”. Onduidelijk is om welke waterbronnen het gaat en wat onder zuiver moet worden verstaan. Onder VI wordt gevorderd een gebod om de Pijpleiding na vervanging in goede staat te houden overeenkomstig ‘*good oil field practices*’. Onduidelijk in welk opzicht de

¹²² *Menakaya v. Menakaya* (1996) 9 NWLR (Pt 472) 256, p. 304C-D.

¹²³ *Co-operative Dev Bank Plc v. Joe Golday Co Ltd* (2000) 14 NWLR (Pt 688) 506, p. 538G-H.

'good oil field practices' niet goed worden nageleefd. Derhalve is ook onduidelijk waarop dit gebod ziet. Ook de nadere aanduidingen dat daaronder zou moeten verstaan "het voldoen aan de verplichte inspecties" en het hebben van een "adequaat systeem van pijpleidinginspectie" zijn onvoldoende precies. Onder VII wordt gevorderd een gebod een "adequaat plan voor de reacties op olie lekkages te implementeren in Nigeria". Onduidelijk is wat onder een "adequaat plan" moet worden verstaan.

154. Daarnaast stuit de vordering tot vervanging van de Pijpleiding af op het feit dat de Pijpleiding inmiddels vervangen is, en naar verwachting binnen afzienbare tijd in gebruik zal worden genomen, zoals de vordering tot het implementeren van een plan op reactie op olie lekkages afstuit op het feit dat SPDC (blijkens het voorgaande) over adequate procedures op dit punt beschikt. De gevorderde geboden met betrekking tot het schriftelijk rapporteren aan Oguru c.s. ontberen iedere juridische basis.
155. De onder VIII gevorderde dwangsommen kunnen niet worden toegewezen omdat de geboden waaraan zij zouden moeten worden verbonden, niet kunnen worden toegewezen.
156. Onder IX vorderen Oguru c.s. vergoeding van buitengerechtelijke kosten, blijkens Dv, § 345, op de voet van art. 6:96 lid 2 sub c BW. Deze vordering moet worden afgewezen omdat op de vorderingen van Oguru c.s. Nigeriaans recht van toepassing is en niet de bepaling van art. 6:96 lid 2 sub c BW. Daarnaast is deze vordering niet toewijsbaar, omdat Oguru c.s. verzuimen de hoogte van de beweerdelijk gemaakte buitengerechtelijke kosten te vermelden.
157. De vordering onder X (proceskostenveroordeling) moet in het licht van het voorgaande ook worden afgewezen.

IV.9 Stelplicht en bewijslastverdeling

158. Oguru c.s. stellen zich met een beroep op art. 22 Rv. op het standpunt dat er in het onderhavige geval aanleiding zou zijn om Shell de plicht op te leggen (Dv, § 357) de door eisers verzochte informatie te verschaffen, teneinde eisers in hun bewijslevering tegemoet te komen, zonder overigens nu reeds een vordering op grond van art. 843a Rv in te stellen. Het beroep op art. 22 Rv. strandt reeds op het feit dat die bepaling aan de rechter de bevoegdheid geeft om een partij te gelasten een stuk over te leggen, maar het procespartijen daar geen aanspraak op geeft. Daarnaast maken Oguru c.s. niet duidelijk waarom zij de beschikking zouden moeten krijgen over de grote hoeveelheid – deels vertrouwelijke, en deels in mede-eigendom aan de leden van de Joint Venture toebehorende – stukken van zeer uiteenlopende aard waar zij om vragen om hun stellingen in de onderhavige zaak te kunnen onderbouwen. Daarbij verdient opmerking dat het

hier een proefprocedure betreft, en dat art. 22 Rv niet bedoeld is om een *'fishing expedition'* door een van partijen te faciliteren, evenmin als bijvoorbeeld art. 843a Rv. daarvoor bedoeld is.

159. Daarnaast stellen zij dat op grond van art. 150 Rv. voor Shell een verzwaarde stelplicht zou gelden en (onderdelen van) de bewijslast naar Shell zou(den) moeten worden verschoven. Met deze stellingname zien Oguru c.s. eraan voorbij dat hun vorderingen moeten worden beoordeeld naar Nigeriaans recht (zie hierboven § IV.2) en dat zulks meebrengt dat niet art. 150 Rv., maar de Nigeriaanse regels van stelplicht en bewijslast van toepassing zijn. Overigens valt ook indien art. 150 Rv hier van toepassing zou zijn, niet in te zien waarom hier voor Shell een verzwaarde stelplicht zou gelden en (onderdelen van) de bewijslast naar Shell zou(den) moeten worden verschoven. Het argument dat de olie lekkage plaatsvond in de "risicosfeer" van Shell¹²⁴, is hiervoor in ieder geval onvoldoende.

V. BEWIJSAANDRAAGPLICHT EN BEWIJSAANBOD

160. Ter staving van de gronden van zijn verweer beschikt Shell over de eerder in deze conclusie genoemde producties.
161. Shell wil met het vorenstaande niet geacht worden onverplicht enige bewijslast op zich te hebben genomen die niet rechtens op haar rust.
162. Shell stelt zich op het standpunt dat de bewijslast in deze procedure op Oguru c.s. rust. Shell biedt uitdrukkelijk tegenbewijs aan. Voor zover de bewijslast van enige stelling naar het oordeel van de rechtbank op Shell mocht rusten, biedt Shell daarvan bewijs aan door alle middelen rechtens, in het bijzonder door het horen van getuigen.
163. De in deze conclusie genoemde producties zijn aan deze conclusie gehecht.

---

¹²⁴ Zie Dv, § 353.

VI. CONCLUSIE

Shell concludeert dat de rechtbank, voor zover rechtens mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

- a. zich onbevoegd zal verklaren van de vorderingen tegen SPDC kennis te nemen.
- b. Oguru c.s. in hun vorderingen niet-ontvankelijk zal verklaren, althans deze vorderingen zal afwijzen;
- c. Oguru c.s. zal veroordelen in de kosten van het geding, met bepaling dat deze kosten binnen veertien dagen na het in deze zaak te wijzen vonnis moeten zijn voldaan, bij gebreke waarvan Oguru c.s. van rechtswege in verzuim zullen zijn.

Advocaat

Deze zaak wordt behandeld door Mr J. de Bie Leuveling Tjeenk, De Brauw Blackstone Westbroek N.V., Postbus 75084, 1070 AB Amsterdam, T +31 88 888 1123, F +31 88 888 1889, E jan.tjeenk@debrauw.com

OVERZICHT PRODUCTIES

1. Jurisprudentie en wetgeving
2. Foto's van Kolo Creek *'flow station'*
3. Foto's van Kolo Creek *'manifold'*
4. Overzichtskaart van het pijpleidingen netwerk
5. Het *'pipeline plan & profile'* van de Pijpleiding
6. Uitdraaien van SPDC's elektronische logboek
7. Recovery, Clean Up and Remediation Report (*'Report on Recovery, Clean Up and Remediation Project at 20" Kolocreek-Rumekpe Trunkline at Oruma'*)
8. EGASPIN (*'Environmental Guidelines and Standards for the Petroleum Industry in Nigeria'*)